

UNIVERZITA PAVLA JOZEFA ŠAFÁRIKA V KOŠICIACH
PRÁVNICKÁ FAKULTA

Úvod do trestného práva procesného

JUDr. Martin Štrkolec, PhD.

Košice 2022

Vzor citácie:

ŠTRKOLEC, M.: *Úvod do trestného práva procesného*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2022, 87 s.

Úvod do trestného práva procesného

Vysokoškolská učebnica

Autor:

JUDr. Martin Štrkolec, PhD.

Katedra trestného práva, Právnická fakulta Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

Recenzenti:

prof. JUDr. Tomáš Strémy, PhD., *Katedra trestného práva, kriminológie a kriminalistiky Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave*

doc. JUDr. Ondrej Laciak, PhD., *Katedra trestného práva, kriminológie a kriminalistiky Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave*

Tento text je publikovaný pod licenciou Creative Commons 4.0 - CC BY NC ND („Uveďte pôvod – Nepoužívajte komerčne - Nespracováajte“)

Za odbornú a jazykovú stránku tejto publikácie zodpovedá autor. Rukopis neprešiel redakčnou ani jazykovou úpravou.

Dostupné od: 07.04.2022

Umiestnenie: www.unibook.upjs.sk

ISBN 978-80-574-0091-2 (e-publikácia)

Obsah

Predhovor	5
Pojem, predmet a účel trestného práva procesného	6
Pojem a predmet trestného konania	7
Časti a štádiá trestného konania	8
Predbežné (prejudiciálne) otázky a ich posudzovanie	10
Pramene trestného práva procesného	12
Trestný poriadok a jeho pôsobnosť.....	15
Nepripustnosť trestného stíhania	17
Základné zásady trestného konania	18
Zásada stíhania len zo zákonných dôvodov a zákonným spôsobom	20
Zásada zdržanlivosti a primeranosti	22
Zásada prezumpcie nevinu	23
Zásada oficiality	24
Zásada zabezpečenia práva na obhajobu.....	25
Zásada voľného hodnotenia dôkazov.....	26
Zásada spolupráce OČTK a súdu so ZZO a DO	27
Zásada práva na tlmočníka a prekladateľa.....	28
Zásada ochrany práv poškodeného.....	29
Zásada legality	30
Zásada súdnej kontroly zásahov do základných práv a slobôd v predsúdnej časti trestného konania	31
Zásada ne bis in idem	32
Zásada náležitého zistenia skutkového stavu veci a vyhľadávacia zásada.....	33
Obžalovacia zásada.....	35
Zásada práva na súdne rozhodnutie v trestnej veci.....	36
Zásada práva na prejednanie trestnej veci v primeranej lehote a zásada práva byť prítomný a aktívny pri súdnom prejednaní trestnej veci	37
Zásada možnosti súdu vykonať dôkazy ex officio	39
Zásada rovnosti strán	40
Zásada bezprostrednosti a zásada ústnosti.....	41
Zásada verejnosti.....	43
Zásada kontradiktórnosti	44
Subjekty trestného konania	45
Súdy	47
OČTK	52

Obvinený	56
Obhajca.....	58
Poškodený	61
Zúčastnená osoba.....	63
Spnomočenec poškodeného a zúčastnenej osoby.....	64
Procesné úkony	65
Dožiadanie	67
Zápisnica.....	68
Podanie.....	70
Lehoty.....	72
Doručovanie	74
Nazeranie do spisov.....	76
Poriadková pokuta.....	78
Rozhodnutia v trestnom konaní.....	79
Rozsudok	81
Uznesenie	83
Príkaz	84
Trovy trestného konania	85
Zoznam použitej literatúry	87

Predhovor

Na Právnickej fakulte Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach je výučba predmetu Trestné právo procesné zabezpečovaná Katedrou trestného práva v troch po sebe idúcich semestroch v rámci magisterského stupňa štúdia.

Vzhľadom ku skutočnosti, že sa jedná o profilový predmet právnického vzdelávania, ktorý nepochybne predstavuje jeden z pilierov aplikačnej praxe väčšiny právnických profesií, považovali sme za žiaduce ponúknuť stručný, jasný, avšak vecne presvedčivý podklad pre študentov tunajšej fakulty, ktorý im uľahčí orientáciu v pomerne zložitých otázkach úvodu do Trestného práva procesného za účelom, aby na nadobudnutých základoch neskôr stavali aj zložitejšie vedomosti týkajúce sa zaist'ovacích inštitútov, dokazovania v trestnom konaní, a v poslednom rade tiež vlastného priebehu trestného konania.

Obsahom tejto vysokoškolskej učebnice je všeobecný úvod nielen do Trestného práva procesného, ale do celého trestného konania, a to vrátane vymedzenia základných pojmov, členenia trestného konania na jednotlivé časti a štádiá, výpočtu prameňov trestného konania, základných zásad trestného konania, subjektov trestného konania, úkonov v trestnom konaní, rozhodnutí, a taktiež trov trestného konania.

Veríme, že táto vysokoškolská učebnica ponúkne študentom komplexný a homogénny pohľad na vznik, zmenu, zánik a obsah trestno- procesných vzťahov, ktoré v rámci trestného konania vznikajú, a to najmä s ohľadom na ich subordinovaný charakter a rešpektovanie základných zásad, na ktorých je trestné konanie vybudované.

Pojem, predmet a účel trestného práva procesného

Základy trestnej zodpovednosti, druhy trestov, druhy ochranných opatrení, ich ukladanie, a taktiež skutkové podstaty jednotlivých trestných činov sú upravené prostredníctvom noriem trestného práva hmotného. Pre reálnu vymožitelnosť noriem trestného práva hmotného v aplikačnej praxi je však nevyhnutné, aby sa v demokratickom právnom štáte trestnou činnosťou zaoberali právnym poriadkom určené orgány verejnej moci, teda orgány činné v trestnom konaní (ďalej len „OČTK“) a sudy, keďže trestné činy je nevyhnutné zistiť, rozhodnúť o nich, a napokon právoplatné rozhodnutie vykonať.

Trestné právo procesné vo všeobecnej rovine predstavuje odvetvie verejného práva, ktoré upravuje trestné konanie, teda postup OČTK a súdov pri zisťovaní trestných činov, rozhodovaní o nich, a taktiež pri výkone právoplatných rozhodnutí a prevencii trestnej činnosti.

Trestné právo procesné v konkrétnej rovine upravuje vzájomné procesné vzťahy medzi OČTK na jednej strane a súdmi na strane druhej, ako aj obsah, rozsah, formy a podmienky uplatnenia procesných práv a plnenia povinností ostatných subjektov trestného konania.

Kým z vymedzenia pojmu trestného práva procesného je možné implicitne vymedziť aj jeho predmet, najvýstižnejšie možno ***predmet trestného práva procesného*** vzhladať v právnej úprave jednotlivých právnych skutočností, ktoré sú predpokladom vzniku, zmeny a zániku trestno- procesných vzťahov, a to vrátane právnej úpravy ich obsahu.

Trestno-procesný vzťah vzniká na základe určitých právnych skutočností medzi subjektmi zainteresovanými na priebehu trestného konania. ***Základný trestno- procesný vzťah*** vzniká medzi OČTK a súdom na jednej strane a obvineným z trestného činu na strane druhej. Jeho obsahom sú práva a povinnosti OČTK, súdu, ako aj obvineného vyplývajúce z príslušných trestno-procesných noriem. Za ***vedľajší trestno- procesný vzťah*** je možné považovať napr. vzťah medzi obvineným a poškodeným vo vzťahu k náhrade škody spôsobenej v príčinnej súvislosti s trestným činom. Od trestno- procesného vzťahu je potrebné odlišovať ***trestno- hmotnoprávny vzťah***, ktorý vzniká medzi páchatelom trestného činu a štátom, a ktorého obsahom je právo štátu uznať vinu páchatel'a trestného činu a právo štátu potrestať ho, čomu zodpovedá korelujúca povinnosť páchatel'a strpieť uznanie viny a podrobiť sa uloženému trestu.

Pojem a predmet trestného konania

Trestné konanie je zákonom č. 301/2005 Z.z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) stanovený postup subjektov zúčastnených na jeho priebehu, ktorého cieľom je náležite zistiť a rozhodnúť, či došlo k spáchaniu trestného činu, kto ho spáchal, uloženie zákonnej a spravodlivej sankcie vrátane odňatia výnosov z trestnej činnosti, zabezpečenie výkonu tohto rozhodnutia, a to za súčasného rešpektovania základných práv a slobôd, respektíve ľudských práv a základných slobôd fyzických a právnických osôb, pôsobenia na upevňovanie zákonnosti, a taktiež na predchádzanie trestnej činnosti a výchovu spoločnosti.

Predmet trestného konania v užšom zmysle slova, ktorý sa nazýva taktiež ***meritum veci*** alebo ***vlastný predmet trestného konania*** zahŕňa všetko, čo sa v rámci trestného konania meritórne zisťuje, objektivizuje (dokazuje), a taktiež o čom sa v trestnom konaní meritórne rozhoduje, a teda:

1. Či sa skutok stal.
2. Či skutok je trestným činom.
3. Či skutok spáchala konkrétna trestne zodpovedná osoba.
4. Uloženie zákonnej a spravodlivej sankcie (trestu, respektíve ochranného opatrenia).
5. Odňatie výnosov z trestnej činnosti.
6. Rozhodovanie o nároku poškodeného na náhradu škody v tzv. adhéznom konaní.
7. Aplikácia niektorého z odklonov od modelového priebehu trestného konania (mimosúdne vybavenie trestnej veci).

Predmet trestného konania v širšom slova zmysle v sebe zahŕňa aj zisťovanie iných skutočností, a to napr. pohnútky páchatel'a trestného činu, jeho osobných pomerov, zisťovanie okolností odôvodňujúcich vzatie obvineného do väzby, vykonanie domovej prehliadky u obvineného, ako aj aplikáciu ďalších inštitútov procesného donútenia.

Časti a štádiá trestného konania

Trestné konanie je možné rozdeliť na *dve základné časti*, z ktorých sa každá ďalej člení na *určitý počet štádií*.

Predsúdna časť trestného konania zahŕňa:

- a) *postup pred začatím trestného stíhania (§ 196 až 198 Trestného poriadku),*
- b) *prípravné konanie (§ 199 až 236 Trestného poriadku).*

Súdna časť trestného konania zahŕňa:

- a) *predbežné prejednanie, respektíve preskúmanie obžaloby (§ 241 až 245 Trestného poriadku),*
- b) *hlavné pojednávanie (§ 246 až 290 Trestného poriadku),*
- c) *odvolacie konanie (§ 306 až 329 Trestného poriadku),*
- d) *vykonávacie konanie (§ 406 až 476 Trestného poriadku).*

Postup pred začatím trestného stíhania predstavuje štádium trestného konania od momentu podania oznámenia o skutočnostiach nasvedčujúcich, že došlo k spáchaniu trestného činu (trestného oznámenia), respektíve od momentu kedy sa OČTK začnú určitou trestnou činnosťou zaoberať *ex officio* do času začatia trestného stíhania podľa § 199 ods. 1 Trestného poriadku alebo do vybavenia veci niektorým zo spôsobov uvedených v § 197 ods. 1, ods. 2 Trestného poriadku.

Prípravným konaním sa podľa § 10 ods. 14 Trestného poriadku rozumie štádium trestného konania od začatia trestného stíhania do podania obžaloby, návrhu na schválenie dohody o uznaní viny a prijatí trestu (ďalej len „dohoda o vine a treste“) alebo právoplatnosti rozhodnutia orgánu činného v trestnom konaní vo veci samej. **Trestným stíhaním** sa podľa § 10 ods. 14 Trestného poriadku rozumie úsek od začatia trestného stíhania až do právoplatnosti rozsudku, prípadne iného rozhodnutia orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu vo veci samej.

Trestné stíhanie pred súdom sa koná len na podklade obžaloby alebo návrhu na dohodu o vine a treste, ktoré podáva a pred súdom zastupuje prokurátor (§ 237 ods. 1 Trestného poriadku).

Obžalobu podanú na súde pre prečin a zločin s výnimkou obzvlášť závažného zločinu, za ktorý zákon ustanovuje trest odňatia slobody s dolnou hranicou trestnej sadzby najmenej dvanásť rokov **preskúma** samosudca a podľa jej obsahu a obsahu spisu postupuje najmä v intenciách § 241 ods. 1 písm. a) až l) Trestného poriadku.

Obžalobu podanú na súde pre zločin s dolnou hranicou trestnej sadzby najmenej dvanásť rokov preskúma predseda senátu a podľa jej obsahu a obsahu spisu posúdi, či ju treba predbežne prejednať na zasadnutí senátu alebo či o nej môže nariadiť hlavné pojednávanie. **Predbežné prejednanie obžaloby** je fakultatívnym štádiom trestného konania, ktoré predseda senátu nariadi spravidla v prípade, ak prichádza do úvahy niektoré z rozhodnutí uvedených v § 241 ods. 1 písm. a) až i) Trestného poriadku.

Hlavné pojednávanie predstavuje najdôležitejšie štádium súdnej časti trestného konania, na ktorom súd spravidla rozhoduje o vine a treste obžalovaného z trestného činu (čl. 50 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky).

Odvolacie konanie je fakultatívnym štádiom súdnej časti trestného konania. V prípade, ak niektorá z procesných strán podá rozsudku súdu prvého stupňa odvolanie, k právoplatnému skončeniu trestného stíhania dochádza až momentom rozhodnutia odvolacieho súdu.

Na odvolacie konanie spravidla nadväzuje **vykonávacie konanie**, ktoré však vzhľadom na svoj fakultatívny charakter nebude súčasťou trestného konania napr. v prípadoch, ak dôjde k právoplatnému oslobodeniu obžalovaného spod obžaloby (§ 285 Trestného poriadku), respektíve ak dôjde k upusteniu od potrestania páchatel'a trestného činu (§ 40 Trestného zákona).

Za **odklon** od modelového priebehu trestného konania je potrebné považovať mimosúdne vybavenie trestnej veci, pri ktorom nedochádza k prejednaniu veci na hlavnom pojednávaní. V zmysle právneho stavu *de lege lata* možno za odklon považovať podmienené zastavenie trestného stíhania (§ 216 a nasl. Trestného poriadku), podmienené zastavenie trestného stíhania spolupracujúceho obvineného (§ 218 a nasl. Trestného poriadku), schválenie zmiery medzi obvineným a poškodeným (§ 220 a nasl. Trestného poriadku) s následným zastavením trestného stíhania (§ 215 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku), dohoda o vine a treste (§ 232 až 233 Trestného poriadku v spojení s § 333 až 335 Trestného poriadku) a trestný rozkaz (§ 353 a nasl. Trestného poriadku).

Predbežné (prejudiciálne) otázky a ich posudzovanie

Rozhodnutie o vlastnom predmete trestného konania vo väčšine prípadov predpokladá prvotné vyriešenie predbežných, respektíve prejudiciálnych otázok. ***Prejudiciálne otázky*** nie sú vlastným predmetom trestného konania, ich zodpovedanie však priamo determinuje rozhodnutie v merite veci. Prejudiciálne otázky môžu mať charakter trestno- procesný, trestno- hmotnoprávny, ale môžu vyplývať aj z iných právnych odvetví (napr. z ústavného práva, daňového práva, občianskeho práva, obchodného práva, rodinného práva, pracovného práva, ako aj ďalších právnych odvetví).

Pri posudzovaní prejudiciálnych otázok pritom platí základné pravidlo, že ***prejudiciálne otázky posudzujú OČTK, respektíve súd, ktorí rozhodujú v merite veci*** (§ 7 ods. 1 časť vety pred bodkočiarkou Trestného poriadku). Z tohto pravidla však ***existujú nasledovné výnimky***:

1. OČTK a súd nie sú v rámci trestného konania oprávnení autonómne rozhodovať predbežné otázky týkajúce sa osobného stavu, o ktorých sa rozhoduje v inom súdnom konaní (napr. konanie o rozvod manželstva podľa § 91 a nasl. zákona č. 161/2015 Z.z. Civilný mimosporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CMP“), konanie vo veciach určenia rodičovstva podľa § 104 a nasl. CMP, konanie o osvojenie podľa § 143 a nasl. CMP, konanie o spôsobilosti na právne úkony podľa § 231 a nasl. CMP, konanie o vyhlásení za mŕtveho podľa § 220 a nasl. CMP).
2. OČTK a súd nie sú v rámci trestného konania oprávnení autonómne rozhodovať, či určitá osoba je vyňatá z ich pôsobnosti, teda či určitá osoba požíva tzv. procesnú exempciu. Predbežné otázky o vyňatí spod pôsobnosti OČTK a súdu v trestnom konaní je oprávnené zodpovedať Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky formou stanoviska, v prípade cudzích štátnych príslušníkov po predchádzajúcom vyjadrení Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky (§ 8 ods. 2 Trestného poriadku).
3. OČTK a súd nie sú v rámci trestného konania oprávnení autonómne rozhodovať, či všeobecne záväzný právny predpis nižšej právnej sily je v súlade so všeobecne záväzným právnym predpisom vyššej právnej sily, respektíve s medzinárodnou zmluvou, ktorou je Slovenská republika viazaná (čl. 125 Ústavy Slovenskej republiky).
4. OČTK a súd nie sú v rámci trestného konania oprávnení autonómne rozhodovať predbežné otázky, o ktorých už existuje právoplatné rozhodnutie súdu, Ústavného súdu Slovenskej republiky, Súdneho dvora Európskej únie alebo iného štátneho orgánu.

OČTK a súd sú však takým rozhodnutím viazané, iba ak nejde o posúdenie viny obvineného (§ 7 ods. 1 časť vety za bodkočiarkou Trestného poriadku).

5. OČTK a súd nie sú v rámci trestného konania oprávnení autonómne rozhodovať predbežné otázky, o ktorých rozhodnutie spadá do kompetencie Súdneho dvora Európskej únie (§ 7 ods. 3 Trestného poriadku).

Pramene trestného práva procesného

Slovenské trestné konanie a jeho právna úprava sú súčasťou kontinentálneho systému práva, pre ktorý je charakteristický *lex scripta* ako výsledok normotvornej činnosti zákonodarného a ústavodarného orgánu, ktorým je v podmienkach Slovenskej republiky Národná rada Slovenskej republiky. Jednotlivé pramene trestného práva procesného však môžu byť aj výsledkom výkonu kompetencií iných orgánov verejnej moci (pozri napr. čl. 102 od. 1 písm. a) v nadväznosti na čl. 86 písm. d) Ústavy Slovenskej republiky).

Základné ústavné východisko trestno-procesnej normotvorby vyplýva z čl. 17 ods. 2 prvá veta Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého: „*Nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.*“ Citované ustanovenie Ústavy Slovenskej republiky stanovuje minimálne požiadavky na právnu silu formálneho prameňa práva, v rámci ktorého môžu byť obsiahnuté trestno-procesné normy upravujúce trestné stíhanie a pozbavenie osobnej slobody určitej osoby. Uvedené však neznamena, že trestno-procesné normy nemôžu byť upravené aj v rámci iných prameňov práva. Medzi formálne pramene trestného práva procesného tak možno zaradiť:

1. **Ústavu Slovenskej republiky** upravujúcu najmä: platnosť a účinnosť medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách (čl. 7 ods. 4, ods. 5 a čl. 154c ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky), základné práva a slobody jednotlivcov, ku ktorých obmedzeniam dochádza v priebehu trestného konania (druhá hlava Ústavy Slovenskej republiky), vyňatie z pôsobnosti OČTK a súdu (čl. 78, čl. 136, čl. 148 Ústavy Slovenskej republiky), postavenie súdov a prokuratúry (siedma a ôsma hlava Ústavy Slovenskej republiky).
2. **Medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách**, ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, a to najmä: Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd, Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach a Charta základných práv Európskej únie.
3. **Zákony**, a to najmä: Trestný poriadok, zákon č. 300/2005 Z.z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“), zákon č. 475/2005 Z.z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákon č. 221/2006 Z.z. o výkone väzby v znení neskorších predpisov, zákon č. 154/2010 Z.z. o európskom zatýkacom rozkaze v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o európskom zatýkacom rozkaze“), zákon č. 171/1993 Z.z. o Policajnom

zbore v znení neskorších predpisov ďalej len „zákon o policajnom zbore“), zákon č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákon o súdoch“), zákon č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a príseďiacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákon č. 153/2001 Z.z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o prokuratúre“), zákon č. 586/2003 Z.z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákon o advokácii“), zákon č. 166/2003 Z.z. o ochrane súkromia pred neoprávneným používaním informačno- technických prostriedkov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o ochrane pred odpočúvaním) v znení neskorších predpisov, zákon č. 382/2004 Z.z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákon o ZTP“), zákon č. 550/2003 Z.z. o probačných a mediačných úradníkoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákon č. 78/2015 Z.z. o kontrole výkonu niektorých rozhodnutí technickými prostriedkami a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a zákon č. 18/2018 o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

4. **Vyhlášky**, prostredníctvom ktorých normotvorba je pre účely trestného práva procesného limitovaná najmä čl. 17 ods. 2 prvá veta Ústavy Slovenskej republiky. Z dôvodov tam uvedených sme názoru, že prostredníctvom podzákonných všeobecne záväzných právnych predpisov nemôžu byť normatívne upravené podmienky trestného stíhania, a taktiež obmedzovania základných práv a slobôd osoby, proti ktorej sa vedie trestné konanie. Prostredníctvom vyhlášky tak môžu byť upravené len parciálne organizačno- materiálne aspekty aplikácie určitého procesného inštitútu v trestnom konaní. Príkladom je vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 619/2005 Z.z. o podmienkach a postupe prokurátora pri konaní o dohode o uznaní viny a prijatí trestu v znení neskorších predpisov.
5. **Judikatúra Ústavného súdu Slovenskej republiky** predstavuje formálny prameň trestného práva procesného so všeobecnou záväznosťou, teda prameň práva *de iure* iba v prípade, ak sa jedná o nález Ústavného súdu Slovenskej republiky prijatý v konaní o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 Ústavy Slovenskej republiky a v konaní o výklade ústavy, respektíve ústavného zákona podľa čl. 128 Ústavy Slovenskej

republiky (§ 90 ods. 2, ods. 3 a § 150 ods. 1, ods. 2 zákona č. 314/2018 Z.z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov).

Trestný poriadok a jeho pôsobnosť

Trestný poriadok nadobudol svoju účinnosť 1.1.2006. Pozostáva zo siedmych častí, a to:

- a) *Prvá časť* „Všeobecné ustanovenia“ § 1 až § 195 Trestného poriadku.
- b) *Druhá časť* „Predsúdne konanie“ § 196 až § 236 Trestného poriadku.
- c) *Tretia časť* „Súdne konanie“ § 237 až § 405 Trestného poriadku.
- d) *Štvrtá časť* „Vykonávacie konanie“ § 406 až § 476 Trestného poriadku.
- e) *Piata časť* „Právny styk s cudzinou“ § 477 až § 552 Trestného poriadku.
- f) *Šiesta časť* „Trový trestného konania“ § 553 až § 559 Trestného poriadku.
- g) *Siedma časť* „Spoločné, záverečné a prechodné ustanovenia“ § 560 až § 569 Trestného poriadku.

V trestnom práve procesnom je na rozdiel od trestného práva hmotného analógia v zásade prípustná. Trestný poriadok vo svojich ustanoveniach upravuje viacero prípadov tzv. *analógie legis* (bližšie pozri napr. § 84 ods. 3, § 105 ods. 6, § 151 ods. 3, § 180, § 182, § 271 ods. 2, § 295 ods. 2, § 298, § 480 ods. 3, § 496 ods. 6, § 521 ods. 8 Trestného poriadku). Analógia zákona je však neprípustná v prípadoch, v ktorých to vylučuje povaha veci, a teda napr. pri obmedzovaní základných práv a slobôd jednotlivcov v priebehu trestného konania. V uvedených prípadoch je analógia vylúčená najmä generálnou klauzulou obmedzovania základných práv a slobôd formulovanou v čl. 13 ods. 2 až 4 Ústavy Slovenskej republiky.

Pôsobnosť Trestného poriadku vymedzuje okruh spoločenských vzťahov, na ktoré sa Trestný poriadok vzťahuje, teda určuje rozsah trestno- procesnej normatívnej regulácie. Rozlišujeme osobnú, vecnú, časovú a miestnu pôsobnosť Trestného poriadku.

Osobnú pôsobnosť Trestného poriadku je možné vymedziť v pozitívnom a negatívnom smere. V *pozitívnom smere* sa Trestný poriadok vzťahuje na všetky osoby nachádzajúce sa na slovenskom štátnom území, a to bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť, ako aj na niektoré osoby nachádzajúce sa mimo štátneho územia Slovenskej republiky (napr. v pri osobitnom spôsobe konania proti ušlému podľa § 358 a nasl. Trestného poriadku, respektíve v konaní o vydaní medzinárodného zatýkacieho rozkazu podľa § 490 a nasl. Trestného poriadku). V *negatívnom smere* sa Trestný poriadok nevzťahuje na osoby, ktoré požívajú tzv. procesnú exempciu. *Procesnou exempciou* označujeme vyňatie určitých osôb z pôsobnosti Trestného poriadku, pričom v prenesenom význame sa jedná o akési „privilégium nestíhatelnosti“, ktoré má dočasnú povahu. Na rozdiel od tzv. *hmotnoprávnej exempcie*, ktorá má trvalú povahu, pôsobí procesná exempcia iba počas plynutia funkčného obdobia určitej verejnej funkcie, čím má dôjsť

k zabezpečeniu jej nerušeného výkonu. Procesný dôsledok procesnej exempcie spočíva v neprípustnosti trestného stíhania v intenciách § 9 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku.

Vecná pôsobnosť Trestného poriadku vymedzuje okruh právnych vecí, na ktoré sa jeho normatívne znenie aplikuje. Trestný poriadok sa vzťahuje na všetky trestné veci v pôsobnosti OČTK a súdu, a to bez ohľadu na typovú závažnosť trestného činu, ktorý je predmetom konkrétneho trestného konania. Trestný poriadok sa tak vzťahuje na trestné konanie o všetkých trestných činoch, teda tak o prečinoch, zločinoch, ako aj obzvlášť závažných zločinoch. V určitých prípadoch sa však predpokladá jeho subsidiárna aplikácia mimo trestného konania, a to napríklad v rámci disciplinárneho konania vedeného Slovenskou advokátskou komorou (§ 57 ods. 7 Zákona o advokácii).

Z pohľadu **časovej pôsobnosti** Trestného poriadku sa každý procesný úkon musí vykonať podľa procesného práva účinného v čase, kedy sa vykonáva. Podľa Trestného poriadku účinného od 1.1.2006 sa preto vykoná aj trestné konanie o trestných činoch spáchaných za účinnosti procesných predpisov účinných do 31.12.2005. Výnimku z uvedeného pravidla predstavuje napr. § 564 ods. 3 Trestného poriadku, podľa ktorého: *„Vo veciach, v ktorých bola podaná obžaloba na okresný súd pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, vykoná konanie okresný súd podľa doterajších predpisov. Konanie o riadnom opravnom prostriedku proti takému rozhodnutiu vykoná krajský súd podľa doterajších predpisov. Rovnako sa postupuje, ak vec postúpil okresnému súdu na vykonanie konania nepríslušný súd.“*

Trestný poriadok je z pohľadu **miestnej pôsobnosti** zákonom miesta súdu, teda *lex fori*. V prípade, ak sa trestné konanie o určitom trestnom čine vedie na území Slovenskej republiky, uplatnia sa slovenské trestno- procesné normy. Čiastočnou výnimkou z uvedeného pravidla je čl. 22 ods. 1 Viedenského dohovoru o diplomatických stykoch uverejneného vo Vyhláske ministra zahraničných vecí č. 157/1964 Zb., podľa ktorého orgány prijímajúceho štátu môžu vstúpiť do miestností misie iba so súhlasom jej šéfa.

Nepripustnosť trestného stíhania

Nepripustnosť trestného stíhania predstavuje objektívnu prekážku jeho začatia, respektíve vedenia v prípade, ak je daný niektorý z taxatívnych dôvodov uvedených v § 9 ods. 1 Trestného poriadku. Dôsledok existencie niektorého z dôvodov nepripustnosti trestného stíhania môže spočívať buď v odložení veci pred začatím trestného stíhania (§ 197 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku), zastavení trestného stíhania policajtom (§ 215 ods. 1 písm. d) s poukazom na § 215 ods. 4 Trestného poriadku), zastavení trestného stíhania prokurátorom (§ 215 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku), a napokon v zastavení trestného stíhania súdom prvého stupňa (§ 281 ods. 1 Trestného poriadku), respektíve odvolacím súdom (§ 320 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku). Medzi *dôvody nepripustnosti trestného stíhania* zaraďujeme:

- a) Premlčanie trestného stíhania (§ 87, § 88 Trestného zákona).
- b) Procesnú exempciu (§ 8 Trestného poriadku),
- c) Nedostatok veku páchatel'a trestného činu v čase jeho spáchania (§ 22 Trestného zákona),
- d) Úmrtie páchatel'a trestného činu, respektíve jeho vyhlásenie za mŕtveho v priebehu trestného konania,
- e) *Res iudicata* determinovanú právoplatným rozsudkom súdu, právoplatným uznesením o zastavení trestného stíhania, právoplatným uznesením o podmienечnom zastavení trestného stíhania a následnom osvedčení sa, právoplatným uznesením o schválení zmieru a zastavení trestného stíhania, a to za súčasného zachovania totožnosti skutku a osoby v prípadoch, pokiaľ nedošlo k následnému zrušeniu takého rozhodnutia zákonným spôsobom,
- f) Neudelenie alebo späťvzatie súhlasu poškodeného (§ 211, § 212 Trestného poriadku),
- g) Dôvod vyplývajúci z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a vyhlásila spôsobom ustanoveným zákonom.

V trestnom stíhaní sudcu pre trestný čin ohýbania práva podľa § 326a Trestného zákona nemožno pokračovať a musí byť zastavené, ak Súdna rada Slovenskej republiky vysloví *nesúhlas s trestným stíhaním* sudcu pre tento trestný čin (§ 9 ods. 2 Trestného poriadku).

Ak sa dôvod nepripustnosti trestného stíhania *týka len niektorého z čiastkových útokov pokračovacieho trestného činu*, nebráni to, aby sa vo zvyšnej časti takého činu viedlo trestné stíhanie (§ 9 ods. 3 Trestného poriadku).

Základné zásady trestného konania

Pod **základnými zásadami trestného konania** je potrebné rozumieť vedúce právne idey, na ktorých sú vybudované organizačno- inštitucionálne východiská celého trestného konania. Základným zásadám trestného konania ich špecifické postavenie priznáva Trestný poriadok. Odhliadnuc od § 2 Trestného poriadku, sú prameňom základných zásad trestného konania aj Všeobecná deklarácia ľudských práv, Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd, Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach, Charta základných práv Európskej únie, Listina základných práv a slobôd, a v neposlednom rade taktiež Ústava Slovenskej republiky. Jednotlivé základné zásady trestného konania predstavujú homogénny, navzájom sa prelínajúci celok trestno- procesných východísk, ktorých obsah sa premieta do príslušných normatívnych ustanovení Trestného poriadku, čím nachádzajú svoje využitie v aplikačnej praxi orgánov činných v trestnom konaní a súdov, ako aj pri realizácii procesných oprávnení zo strany ostatných osôb zúčastnených na trestnom konaní. Základné zásady trestného konania majú najmä normotvornú, interpretačnú a aplikačnú, poznávaciu, výchovnú a kontrolnú funkciu.

Normotvorná funkcia spočíva v tom, že obsah základných zásad trestného konania by mal byť determinantom každej legislatívnej zmeny trestno-procesných predpisov.

Interpretačná a aplikačná funkcia spočíva v spôsobilosti vykladať a následne aplikovať konkrétnu trestno-procesnú normu výlučne v súlade s podstatou, zmyslom, ako aj normatívnym obsahom základných zásad trestného konania.

Poznávacia funkcia základných zásad trestného konania umožňuje porozumieť jednotlivým trestno- procesným inštitútom, a to tak z hľadiska ich historických aspektov, systematického zaradenia, ako aj podmienok aplikácie, pričom do určitej miery pôsobí komplementárne najmä vo vzťahu k interpretačnej a aplikačnej funkcii.

Výchovná funkcia predstavuje nezanedbateľný vplyv základných zásad trestného konania na formovanie právneho vedomia ich adresátov, ako aj prevenciu trestnej činnosti.

Kontrolná funkcia základných zásad trestného konania predstavuje meradlo uplatňovania trestnej politiky štátu v legislatívnej a aplikačnej praxi orgánov verejnej moci.

V nadväznosti na diferenciaciu jednotlivých častí a štádií trestného konania **možno základné zásady trestného konania deliť na:**

- a) Všeobecné zásady trestného konania, medzi ktoré možno zaradiť:
- Zásadu stíhania len zo zákonných dôvodov a zákonným spôsobom (§ 2 ods. 1 Trestného poriadku),
  - Zásadu zdržanlivosti a primeranosti (§ 2 ods. 2 Trestného poriadku),
  - Zásadu prezumpcie neviny (§ 2 ods. 4 Trestného poriadku),
  - Zásadu oficiality (§ 2 ods. 6 Trestného poriadku),
  - Zásadu zabezpečenie práva na obhajobu (§ 2 ods. 9 Trestného poriadku),
  - Zásadu voľného hodnotenia dôkazov (§ 2 ods. 12 Trestného poriadku),
  - Zásadu spolupráce OČTK a súdu so záujmovými združeniami občanov (ďalej len „ZZO“) a dôveryhodnou osobou (ďalej len „DO“) (§ 2 ods. 13 Trestného poriadku),
  - Zásadu práva na tlmočníka a prekladateľa (§ 2 ods. 20 Trestného poriadku),
  - Zásadu ochrany práv poškodeného (§ 2 ods. 21 Trestného poriadku).
- b) Zásady predsúdnej časti trestného konania, medzi ktoré možno zaradiť:
- Zásadu legality (§ 2 ods. 5 Trestného poriadku),
  - Zásadu súdnej kontroly zásahov do základných práv a slobôd v predsúdnej časti trestného konania (§ 2 ods. 3 Trestného poriadku),
  - Zásadu ne bis in idem (§ 2 ods. 8 Trestného poriadku),
  - Zásadu náležitého zistenia skutkového stavu veci (§ 2 ods. 10 Trestného poriadku),
  - Vyhl'adávaciu zásadu (§ 2 ods. 10 Trestného poriadku),
  - Obžalovaciu zásadu (§ 2 ods. 15 Trestného poriadku).
- c) Zásady súdnej časti trestného konania, medzi ktoré možno zaradiť:
- Zásadu práva na súdne rozhodnutie v trestnej veci (§ 2 ods. 16 Trestného poriadku),
  - Zásadu práva na prejednanie trestnej veci v primeranej lehote (§ 2 ods. 7 Trestného poriadku),
  - Zásadu práva byť prítomný a aktívny pri súdnom prejednaní trestnej veci (§ 2 ods. 7 Trestného poriadku),
  - Zásadu možnosti súdu vykonať dôkazy ex officio (§ 2 ods. 11 Trestného poriadku),
  - Zásadu rovnosti strán (§ 2 ods. 14 Trestného poriadku),
  - Zásadu bezprostrednosti (§ 2 ods. 19 Trestného poriadku),
  - Zásadu ústnosti (§ 2 ods. 18 Trestného poriadku),
  - Zásadu verejnosti (§ 2 ods. 17 Trestného poriadku),
  - Zásadu kontradiktórnosti (§ 2 ods. 18 Trestného poriadku).
  -

Zásada stíhania len zo zákonných dôvodov a zákonným spôsobom

Podľa § 2 ods. 1 Trestného poriadku: „*Nikto nemôže byť stíhaný ako obvinený inak než zo zákonných dôvodov a spôsobom, ktorý ustanovuje tento zákon.*“

Zásada stíhania len zo zákonných dôvodov a zákonným spôsobom (d'alej aj „zásada zákonnosti trestného konania“) predstavuje najdôležitejšiu zásadu trestného konania, pričom v procesnoprávnej rovine dopĺňa zásadu *nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege*, ktorá predstavuje zákonný podklad vyvodzovania trestnej zodpovednosti vrátane ukladania trestov, respektíve ochranných opatrení.

Východiskom tejto zásady je, že **záujem na náležitom zistení skutkového stavu veci** (§ 2 ods. 10 Trestného poriadku) **nemôže byť nikdy nadradený zásade zákonnosti trestného konania**. Naplnenie účelu trestného konania nemôže legitimizovať nezákonný postup orgánov činných v trestnom konaní a súdu. Zásada zákonnosti trestného konania má svoje ústavnoprávne východisko v čl. 17 ods. 2 prvá veta Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého: „*Nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.*“

Uplatňovanie zásady zákonnosti trestného konania sa viaže na moment vznesenia obvinenia určitej osobe a následne na celý ďalší priebeh trestného konania, a to až po ukončenie štádia vykonávacieho konania. Zásada zákonnosti trestného konania vylučuje bezdôvodné trestné stíhanie osôb a zároveň zaručuje, že dôvodne obvinené osoby budú následne stíhané výlučne v súlade s Trestným poriadkom, teda inkorporuje v sebe dva aspekty:

a) Zákonnosť dôvodov začatia trestného stíhania proti konkrétnej osobe:

Začatie trestného stíhania proti konkrétnej osobe je procesnoprávny dôsledok vydania uznesenia o vznesení obvinenia, ktoré je policajt povinný bez meškania vydať, ak je na podklade trestného oznámenia alebo skutočností zistených po začatí trestného stíhania **dostatočne odôvodnený záver**, že trestný čin spáchala určitá osoba (§ 206 ods. 1 Trestného poriadku). Za účelom ďalšej preskúmateľnosti pritom musí byť uznesenie o vznesení obvinenia náležite odôvodnené (§ 176 ods. 2 Trestného poriadku). Dôvodnosť trestného stíhania je však potrebné skúmať nielen v momente vznesenia obvinenia, ale následne v celom jeho ďalšom priebehu.

b) Zákonnosť spôsobu vedenia trestného stíhania proti konkrétnej osobe:

Zákonnosť spôsobu vedenia trestného stíhania je okrem zásady zákonosti trestného konania zvýraznená aj prostredníctvom čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého: „*Štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.*“ Na základe uvedeného by OČTK a súd mali prizmou zákonosti pristupovať k výkonu všetkých svojich procesných kompetencií, ktoré v konečnom dôsledku ovplyvňujú právne postavenie osoby, proti ktorej sa vedie trestné stíhanie. Predmetný aspekt zásady zákonosti trestného konania je potrebné rešpektovať najmä v súvislosti s výkonom ich právomocí pri aplikácii prostriedkov zaist'ovania, osôb, vecí a informácií dôležitých pre trestné konania vrátane procesu dokazovania, a tak v rámci predsúdnej, ako aj súdnej časti trestného konania.

Zásada zdržanlivosti a primeranosti

Podľa § 2 ods. 2 Trestného poriadku: „Do základných práv a slobôd osôb v prípadoch dovolených zákonom možno zasahovať len v miere nevyhnutnej na dosiahnutie účelu trestného konania, pričom treba rešpektovať dôstojnosť osôb a ich súkromie.“

Zásada zdržanlivosti a primeranosti nadväzuje na zásadu zákonnosti trestného konania, ktorú prehĺbuje spôsobom, aby zákonné obmedzenia základných práv a slobôd osôb zúčastnených na priebehu trestného konania boli uskutočňované výlučne v súlade s ich podstatou a zmyslom, a taktiež aby sa použili len na ustanovený cieľ (čl. 13 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky).

Vo vzťahu k vykonávaniu jednotlivých úkonov trestného konania je zásada zdržanlivosti a primeranosti konkretizovaná § 55 ods. 1 Trestného poriadku, podľa ktorého: „Pri vykonávaní úkonov trestného konania musia orgány činné v trestnom konaní, súd a osoby príslušné vykonávať úkony trestného konania zaobchádzať s osobami zúčastnenými na úkone tak, ako to vyžaduje účel trestného konania; vždy sa musí rešpektovať ich dôstojnosť a ich ústavou zaručené základné práva a slobody.“ Aj na základe uvedeného je možné konštatovať, že na rozdiel od zásady zákonnosti trestného konania, ktorá sa viaže výlučne k osobe, proti ktorej sa vedie trestné konanie, zásada zdržanlivosti a primeranosti **pôsobí vo vzťahu ku akejkolvek osobe, ktorá sa zúčastňuje určitého procesného úkonu** (okrem obvineného aj poškodený, svedok, znalec, tlmočník, prekladateľ, obhajca, splnomocnenec, zákonný zástupca, opatrovník, atď.)

Keďže bez obmedzovania základných práv a slobôd osôb zúčastnených na trestnom konaní nie je objektívne možné naplniť jeho účel, zmyslom zásady zdržanlivosti a primeranosti je **obmedziť tieto zásahy do základných práv a slobôd na najnevyhnutnejšiu možnú mieru.**

Každý zásah do základných práv a slobôd osôb zúčastnených na trestnom konaní preto musí byť **vykonaný v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanovuje zákon**, teda v súlade so zásadou zákonnosti celého trestného konania (§ 2 ods. 1 Trestného poriadku), ako aj v súlade s princípom zákonnosti konania orgánov verejnej moci (čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky); **subsidiárny**, teda k jeho vykonaniu možno pristúpiť až potom, čo sledovaný účel nemožno dosiahnuť miernejším obmedzením základných práv a slobôd konkrétnej osoby; a napokon **proporcionálny**, čo spočíva v miere jeho nevyhnutnosti po zohľadnení všetkých subjektívnych, ako aj objektívnych determinantov jeho uplatňovania.

Zásada prezumpcie nevinny

Podľa § 2 ods. 4 Trestného poriadku: „Každý, proti komu sa vedie trestné konanie, považuje sa za nevinného, kým súd nevysloví právoplatným odsudzujúcim rozsudkom jeho vinu.“

otožným spôsobom je zásada prezumpcie nevinny formulovaná aj v čl. 50 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. Zásadu prezumpcie nevinny možno v rámci trestného konania vnímať nielen z pohľadu momentu autoritatívneho deklarovania trestnej zodpovednosti, ale tiež z pohľadu zásady zdržanlivosti a primeranosti, a to aj v nadväznosti na poskytovanie informácií o prebiehajúcich trestných konaniach. Výhodiskom tejto zásady je, že za **moment autoritatívneho deklarovania trestnej zodpovednosti** osoby, proti ktorej sa vedie trestné konanie je potrebné považovať **právoplatnosť odsudzujúceho rozsudku** súdu. Keďže odvolacie konanie je fakultatívnym štádiom súdnej časti trestného konania, právoplatnosť odsudzujúceho rozsudku môže nastať už vyhlásením odsudzujúceho rozsudku prvostupňového súdu. Zo zásady prezumpcie nevinny pritom vyplývajú **dve procesné pravidlá**, a to:

- a) In dubio pro reo (v pochybnostiach v prospech obvineného).** Predmetné procesné pravidlo vychádza z požiadavky, že ak pochybnosti ohľadom viny obvineného nemožno rozptýliť uskutočnením ďalšieho dokazovania, je potrebné rozhodnúť v jeho prospech. Pre uplatnenie tohto procesného pravidla sa musí jednať o zásadné pochybnosti skutkového a nie právneho charakteru, keďže vo vzťahu k riešeniu právnych otázok sa uplatňuje zásada *iura novit curia*. V prípravnom konaní je aplikácia tohto procesného pravidla limitovaná normatívnou dikciou § 215 ods. 1 písm. a), písm. c) Trestného poriadku, podľa ktorého prokurátor obligatórne zastaví trestné stíhanie iba vtedy, ak je nepochybné, že skutok sa nestal, respektíve ak je nepochybné, že skutok nespáchal obvinený.
- b) Na odsúdenie je potrebné dokázať vinu obvineného (obžalovaného).** Predmetné procesné pravidlo, ktoré vychádza z podstaty akuzačného typu súčasného trestného konania možno vyjadriť aj tým, že pokiaľ prokurátor ako strana v konaní pred súdom neunesie dôkazné bremeno vo vzťahu k podanej obžalobe, esenciálnym dôsledkom bude obligatórne oslobodenie spod obžaloby. V zmysle naznačeného je možné konštatovať, že nedokázaná vina obžalovaného predstavuje dokázanú nevinu so všetkými procesnými dôsledkami.

Zásada oficiality

Podľa § 2 ods. 6 prvá veta Trestného poriadku: „*Ak tento zákon neustanovuje inak, orgány činné v trestnom konaní a súdy konajú z úradnej povinnosti.*“

Na rozdiel od civilného sporového konania sa na začiatok, ale aj celý ďalší priebeh trestného konania vzťahuje zásada oficiality, ktorej podstatou je to, že OČTK a súd vykonávajú úkony trestného konania *ex officio* v záujme spoločnosti, pričom sú povinné vykonať konkrétny procesný úkon v prípade, ak sú pre jeho vykonanie splnené zákonné podmienky, pričom od vykonania nemôžu upustiť z dôvodu:

- a) ***Že je to neúčelné***, okrem prípadov kedy je začatie trestného stíhania, respektíve jeho ďalšie vedenie podmienené fakultatívnou úvahou OČTK o jeho účelnosti (§ 197 ods. 2 Trestného poriadku a § 215 ods. 2 Trestného poriadku), alebo
- b) ***Že si to subjekty trestného konania neželajú***, okrem prípadov kedy začatie trestného stíhania, respektíve jeho ďalšie vedenie je podmienené súhlasom poškodeného (§ 211 a nasl. Trestného poriadku).

Zásada oficiality prehľbuje zásadu legality. Podstata zásady legality, prelomenie zásady oficiality a legality zásadou oportunity, ako aj ďalšie spoločné výnimky z uplatňovania oboch zásad budú predmetom ďalšieho výkladu týkajúceho sa zásady legality.

Autonómne výnimky zo zásady oficiality predstavujú tie procesné úkony a rozhodnutia, ku ktorých vykonaniu, respektíve vydaniu dochádza v trestnom konaní iba uplatnením určitého dispozičného úkonu. Patrí medzi nich napr.:

- a) ***Rozhodovanie o opravných prostriedkoch v trestnom konaní*** s výnimkou rozhodovania o zrušení právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní Generálnym prokurátorom Slovenskej republiky podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku, ku ktorému môže dôjsť aj bez návrhu (§ 364 ods. 2 Trestného poriadku).
- b) ***Rozhodovanie o náhrade škody poškodenému v adhéznom konaní***, ku ktorému dochádza iba vtedy, ak poškodený si svoj nárok na náhradu škody v rámci trestného konania uplatní riadne a včas (§ 46 ods. 3 Trestného poriadku).
- c) ***Rozhodovanie o odmene svedkov, znalcov, tlmočníkov a prekladateľov*** (§ 29 ods. 2, § 140 ods. 1 a § 152 ods. 2 Trestného poriadku).
- d) ***Rozhodovanie o podmienenečnom prepustení odsúdeného z výkonu trestu odňatia slobody*** (§ 415 ods. 1 Trestného poriadku).

Zásada zabezpečenia práva na obhajobu

Podľa § 2 ods. 9 Trestného poriadku: „Každý, proti komu sa vedie trestné konanie, má právo na obhajobu.“ Zákonná formulácia zásady zabezpečenia práva na obhajobu v porovnaní s jej ústavným východiskom zahŕňa širší okruh adresátov, keď podľa čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky: „Obvinený má právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu.“ Z komparácie citovaných normatívnych ustanovení vyplýva, že kým zákonné právo na obhajobu sa vzťahuje na osobu, proti ktorej sa vedie trestné konanie, teda aj na osobu podozrivého, adresátom jeho ústavného ekvivalentu je výlučne obvinený ako osoba, proti ktorej sa už vedie trestné stíhanie.

Právo na obhajobu osoby, proti ktorej sa vedie trestné konanie predstavuje súhrn jej najdôležitejších procesných oprávnení zaručujúcich o. i. aj to, že účel trestného konania nebude zo strany OČTK a súdu dosahovaný nezákonným spôsobom, a taktiež za cenu porušenia zásady náležitého zistenia skutkového stavu veci.

Súhrn obhajobných oprávnení obvineného v trestnom konaní možno diferencovať na materiálne práva obvineného na obhajobu a formálne právo obvineného na obhajobu.

Medzi **materiálne práva obvineného na obhajobu** možno zaradiť **právo** obvineného **byť v každom štádiu trestného konania byť poučený** o svojich právach umožňujúcich mu plné uplatnenie obhajoby, ako aj právo obvineného **vedieť z čoho je obvinený**, a to tak po skutkovej, ako aj po právnej stránke; **právo osobnej obhajoby** obvineného, ktoré v sebe zahŕňa právo obvineného vyjadriť sa ku všetkým skutočnostiam, ktoré sa mu kladú za vinu, k dôkazom o nich, ako aj právo obvineného odoprieť vypovedať, pričom môže uvádzať okolnosti, navrhopovať, predkladať a obstarávať dôkazy slúžiace na jeho obhajobu, robiť návrhy a podávať žiadosti a opravné prostriedky; **právo obvineného žiadať od OČTK a súdu, aby s rovnakou starostlivosťou ako v neprospech boli objasňované aj skutočnosti svedčiace v jeho prospech.**

Pod **formálne právo obvineného na obhajobu** je možné subsumovať jeho **právo zvoliť si obhajcu** a radiť sa s ním aj počas úkonov vykonávaných OČTK alebo súdom, ako aj nadväzujúce práva formálnej obhajoby vyplývajúce z § 34 ods. 1 Trestného poriadku.

Rozsah práva na obhajobu u podozrivého je potrebné diferencovať aj v závislosti od toho, či sa procesného úkonu zúčastňuje obmedzený na svojej osobnej slobode (§ 85 ods. 5, ods. 6 Trestného poriadku) alebo nie (§ 196 ods. 2 Trestného poriadku).

Zásada voľného hodnotenia dôkazov

Podľa § 2 ods. 12 Trestného poriadku: „*Orgány činné v trestnom konaní a súd hodnotia dôkazy získané zákonným spôsobom podľa svojho vnútorného presvedčenia založeného na starostlivom uvážení všetkých okolností prípadu jednotlivito i v ich súhrne nezávisle od toho, či ich obstaral súd, orgány činné v trestnom konaní alebo niektorá zo strán.*“

Zásada voľného hodnotenia dôkazov vychádza z premisy, že žiadny dôkaz, ktorý bol obstaraný a vykonaný v rámci priebehu trestného konania nemá vopred určenú dôkaznú silu, pričom túto mu spravidla priraduje až orgán aplikujúci právo prostredníctvom hodnotenia dôkazov ako finálnej fázy celého procesu dokazovania. Hodnotenie dôkazov v trestnom konaní predstavuje vnútornú myšlienkovú činnosť OČTK a súdu, ktorá vychádza zo znalostí logiky a prísneho logického úsudku. Aj z uvedeného vyplýva, že voľné hodnotenie dôkazov nepredstavuje subjektívnu svojvôľu orgánu aplikujúceho právo, ale je limitované určitými objektívne zistiteľnými kritériami. Rešpektovanie zásady voľného hodnotenia dôkazov musí odrážať odôvodnenie každého procesného alebo meritórneho rozhodnutia OČTK a súdu. Pod objektívne kritéria, v intenciách ktorých je potrebné priradiť konkrétnemu dôkazu príslušnú dôkaznú hodnotu je možné zaradiť:

- a) **Zákonnosť dôkazu**, pričom za zákonný možno považovať len taký dôkaz, pri procese ktorého obstarávania a vykonávania nedošlo k porušeniu procesných noriem a zásad dôkazného práva, ale aj ďalších právnych noriem trestného práva a iných právnych odvetví.
- b) **Prípustnosť dôkazu**, ktorá spravidla vyplýva zo zákonnosti dôkazu, avšak nie je ňou bezvýhradne podmienená. Aj v prípade, ak dôkaz neprejde testom legality je potrebné ho posudzovať aj v nadväznosti na kritéria legitimacy a proporcionality.
- c) **Pravdivosť dôkazu**, ktorú je potrebné vždy posudzovať v kontexte celkovej materiálnej dôkaznej situácie.
- d) **Presvedčivosť dôkazu**, a teda spôsobilosť reálne vplývať na OČTK a súd.
- e) **Vierohodnosť dôkazu**, a to najmä z pohľadu jeho prameňa, osoby, ktorá ho obstarala, respektíve do trestného konania predložila, ako aj ďalších okolností, za ktorých bol dôkaz navrhnutý, obstaraný, predložený, respektíve vykonaný.
- f) **Posúdenie, či sa dôkaz vzťahuje k dokazovanej skutočnosti**, respektíve akým spôsobom s ňou súvisí.

Zásada spolupráce OČTK a súdu so ZZO a DO

Podľa § 2 ods. 13 Trestného poriadku: „*Orgány činné v trestnom konaní a súd spolupracujú so záujmovými združeniami občanov a využívajú ich výchovné pôsobenie.*“

Za účelom výchovnej a preventívnej funkcie trestného konania môžu OČTK a súd fakultatívne spolupracovať so ZZO a DO, a to v rozsahu a spôsobom, ktoré sú predpokladané Trestným zákonom, respektíve Trestným poriadkom.

ZZO sa rozumejú najmä občianske združenia, odborové organizácie, kolektív spolupracovníkov a štátom uznané cirkvi a náboženské spoločnosti, pričom za ZZO sa nepovažujú politické strany a hnutia (§ 4 ods. 2 Trestného poriadku).

DO je osoba, ktorá je schopná priaznivo ovplyvňovať správanie obvineného (§ 4 ods. 3 prvá veta Trestného poriadku).

Pre založenie trestno-procesného vzťahu medzi ZZO alebo DO na jednej strane a OČTK, respektíve súdom na strane druhej sa vyžaduje súhlasný prejav vôle oboch zúčastnených subjektov, avšak pre jeho ukončenie postačí, ak spoluprácu ukončí jedna zo strán.

Súhlasný prejav vôle OČTK, respektíve súdu vo vzťahu k založeniu spolupráce so ZZO alebo DO je spravidla podmienený vyhodnotením efektívnosti ich pôsobenia na obvinen

V konkrétnych prípadoch môže ZZO alebo dôveryhodná osoba najmä:

- a) Ponúknuť záruku za nápravu obvineného**, pričom ak súd takú záruku prijme môže na spravidla na hlavnom pojednávaní povoliť podmienený odklad výkonu trestu alebo upustiť od potrestania (§ 49 ods. 1 písm. b) Trestného zákona, § 40 ods. 1 písm. b) Trestného zákona).
- b) Ponúknuť záruku za dovŕšenie nápravy odsúdeného**, ktorej predchádza podanie návrhu na podmienené prepustenie odsúdeného z výkonu trestu odňatia slobody v rámci vykonávacieho konania (§ 415 ods. 1 Trestného poriadku).
- c) Ponúknuť záruku za nahradenie väzby obvineného**, a to tak v prípravnom konaní, ako aj v konaní pred súdom (§ 80 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku).
- d) Požiadat' o udelenie milosti alebo o zahľadanie odsúdenia** (napr. § 469 Trestného poriadku).
- e) Vyslať na konanie pred okresným súdom, respektíve krajským súdom svojho zástupcu** (§ 4 ods. 5 Trestného poriadku).

Zásada práva na tlmočníka a prekladateľa

Podľa § 2 ods. 20 Trestného poriadku: „*Ak obvinený, jeho zákonný zástupca, podozrivá osoba, poškodený, zúčastnená osoba alebo svedok vyhlási, že neovláda jazyk, v ktorom sa konanie vedie, má právo na tlmočníka a prekladateľa.*“

Trestné konanie podľa Trestného poriadku sa aj vzhľadom k jeho miestnej pôsobnosti vedie v slovenskom štátnom jazyku. Vzhľadom k postupnej globalizácii vrátane jej nelegálnych aspektov priamo úmerne stúpa aj počet subjektov a strán, ako aj ďalších osôb zúčastnených na trestnom konaní (najmä svedkov), ktorí slovenský jazyk neovládajú, čo však nesmie brániť naplneniu účelu trestného konania.

Realizácia práva na tlmočníka a prekladateľa predpokladá:

- a) *Vyhlásenie*** subjektu, strany, respektíve inej osoby zúčastnenej na trestnom konaní, ***že neovláda slovenský jazyk,***
- b) *Uvedenie jazyka, ktorý*** subjekt, strana, respektíve iná osoba zúčastnená na trestnom konaní ***ovláda.***

Právo na tlmočníka a prekladateľa však nie je absolútne, avšak je objektívne limitované možnosťami OČTK a súdu vyplývajúcimi z personálneho stavu tlmočníkov a prekladateľov zapísaných v zoznamoch vedených Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky.

V konaní pred súdom alebo OČTK možno ustanoviť za tlmočníka alebo prekladateľa aj osobu, ktorá nie je zapísaná v zoznamoch vedených Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky, ak má potrebné predpoklady, súhlasí s ustanovením a pre príslušný jazyk nie je zapísaná žiadna osoba alebo osoba zapísaná v zozname nemôže úkon vykonať alebo vykonanie úkonu by bolo spojené s neprimeranými ťažkosťami alebo nákladmi (§ 15 ods. 1 Zákona o ZTP).

Tlmočník a prekladateľ sa do trestného konania priberá opatrením (§ 28 ods. 1, ods. 4 Trestného poriadku). Tlmočník sa priberie aj vtedy, ak osoba uvedená v § 2 ods. 20 Trestného poriadku síce vyhlási, že rozumie jazyku, v ktorom sa vedie konanie, avšak orgán, ktorý úkon vykonáva zistí, že jazykové schopnosti tejto osoby nie sú dostatočné k riadnemu uplatneniu jej práv v jazyku, v ktorom sa vedie konanie. O pribratí tlmočníka sa v takomto prípade rozhodne uznesením, proti ktorému je prípustná sťažnosť.

Bližšie podrobnosti týkajúce sa tlmočnickej a prekladateľskej činnosti upravuje Zákon o ZTP.

Zásada ochrany práv poškodeného

Podľa § 2 ods. 21 Trestného poriadku: „*Orgány činné v trestnom konaní a súd sú povinné v priebehu celého trestného konania umožniť poškodenému plné uplatnenie jeho práv, o ktorých ho treba riadne, vhodným spôsobom a zrozumiteľne poučiť. Trestné konanie sa musí viesť s potrebnou ohľaduplnosťou k poškodenému a rodinným príslušníkom obete podľa osobitného zákona. Treba zohľadniť jeho osobnú situáciu a okamžité potreby, vek, pohlavie, prípadné zdravotné postihnutie a jeho vyspelosť a zároveň plne rešpektovať jeho fyzickú, mentálnu a morálnu integritu. Ustanovenia osobitného zákona o právach obetí trestných činov tým nie sú dotknuté.*“ Citované ustanovenie bolo do Trestného poriadku zakotvené zákonom č. 274/2017 Z.z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o obetiach“).

Poškodený je osoba, ktorej bolo trestným činom ublížené na zdraví, spôsobená majetková, morálna alebo iná škoda alebo boli porušené či ohrozené jej iné zákonom chránené práva alebo slobody (§ 46 ods. 1 prvá veta Trestného poriadku).

Cieľom **zásady ochrany práv poškodeného** je chrániť jeho práva a súčasne posilniť jeho postavenie počas priebehu celého trestného konania. Túto zásadu je potrebné zohľadniť a aplikovať pri výklade jednotlivých ustanovení Trestného poriadku týkajúcich sa procesného postavenia, ako aj možností realizácie procesných oprávnení poškodeného v jednotlivých štádiách trestného konania. Aj v nadväznosti na uvedené sa konkrétnymi procesnými oprávneniami poškodeného budeme bližšie zaoberať v časti týkajúcej sa subjektov trestného konania.

Od poškodeného trestným činom je potrebné odlišovať **obet' trestného činu, obzvlášť zraniteľnú obet' trestného činu, a obet' násilného trestného činu** podľa § 2 ods. 1 písm. b), c), d) zákona o obetiach. Aj keď procesné postavenie poškodeného trestným činom podľa Trestného poriadku a obete trestného činu podľa zákona o obetiach môže byť za určitých okolností kumulatívne splývať v jednej fyzickej osobe, jedná sa o autonómne právne kategórie. Kým poškodený trestným činom je subjektom trestného konania, postavenie obete trestného činu má spravidla neprocesný charakter determinovaný jednotlivými ustanoveniami zákona o obetiach (bližšie pozri § 4 a nasl. zákona o obetiach). **V niektorých prípadoch má však postavenie obete trestného činu aj určité procesné dôsledky** pre trestné konanie, a to napr. pri výsluchu obzvlášť zraniteľnej obete v priebehu trestného konania (bližšie pozri § 134 ods. 4, ods. 5 a § 262a Trestného poriadku).

Zásada legality

Podľa § 2 ods. 5 Trestného poriadku: „*Prokurátor v trestnom konaní zastupuje štát. Ak tento zákon, medzinárodná zmluva vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom (ďalej len „medzinárodná zmluva“)* alebo rozhodnutie medzinárodnej organizácie, ktorým je Slovenská republika viazaná, neustanovuje inak, prokurátor je povinný stíhať všetky trestné činy, o ktorých sa dozvedel.“

Zásada legality je dôsledkom zásady oficiality pre moment začatia trestného stíhania (vydania uznesenia podľa § 199 ods. 1 Trestného poriadku), a taktiež celého jeho ďalšieho vedenia, pričom pôsobí až do momentu právoplatnosti rozsudku, prípadne iného rozhodnutia OČTK a súdu vo veci samej (§ 10 ods. 14 Trestného poriadku). Spočíva v tom, že pokiaľ sa **prokurátor** dozvie o spáchaní trestného činu, je povinný začať a viesť trestné stíhanie, a to či už proti konkrétnej osobe (proti ktorej bolo vydané uznesenie podľa § 206 ods. 1 Trestného poriadku) alebo „len“ proti neznámemu páchatelovi (vo veci). Aj keď to nevyplýva z normatívneho znenia zásady legality, totožnú povinnosť má aj **policajt**, ktorý, či už na podklade prijatého trestného oznámenia (§ 196 ods. 1 Trestného poriadku) alebo *ex officio* (§ 199 ods. 2 Trestného poriadku) je povinný začať trestné stíhanie v prípade, ak sú na taký procesný postup splnené zákonné podmienky. Vzhľadom k vzájomnému vzťahu prokurátora a policajta prichádza do úvahy aj procesná situácia, že prokurátor povinnosť začať trestné stíhanie vyplývajúcu mu zo zásady legality zákonným spôsobom deleguje na subordinovaného policajta, a to na základe záväzného pokynu podľa § 230 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku.

Obligatórnou výnimkou zo zásady legality je neprípustnosť trestného stíhania (bližšie pozri § 9 Trestného poriadku). Medzi **fakultatívne výnimky** zo zásady legality možno zaradiť najmä podmiennečné zastavenie trestného stíhania (§ 216 Trestného poriadku), podmiennečné zastavenie trestného stíhania spolupracujúceho obvineného (§ 218 Trestného poriadku), schválenie zmieru medzi obvineným a poškodeným (§ 220 Trestného poriadku) s následným zastavením trestného stíhania (§ 215 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku), odloženie veci pre neúčelnosť (§ 197 ods. 2 Trestného poriadku), a napokon zastavenie trestného stíhania pre neúčelnosť (§ 215 ods. 2 Trestného poriadku). Aplikácia fakultatívnych výnimiek zo zásady legality tak vytvára priestor pre **zásadu oportunity**, ktorej podstata spočíva v uplatnení diskrečných právomocí prokurátora, a ktorá **nie je normatívne zakotvená**.

Zásada súdnej kontroly zásahov do základných práv a slobôd v predsúdnej časti trestného konania

---

Podľa § 2 ods. 3 Trestného poriadku: „*Ak tento zákon neustanovuje inak, pred začatím trestného stíhania alebo v prípravnom konaní o zásahoch do základných práv a slobôd podľa tohto zákona rozhoduje sudca pre prípravné konanie; sudca pre prípravné konanie rozhoduje aj v iných prípadoch ustanovených týmto zákonom.*“

Zásada súdnej kontroly zásahov do základných práv a slobôd v predsúdnej časti trestného konania spočíva v tom, že v predsúdnej časti trestného konania rozhoduje o najzávažnejších zásahoch do základných práv a slobôd sudca pre prípravné konanie.

Sudca pre prípravné konanie (ďalej len „SPPK“) je sudca súdu prvého stupňa, ktorý je rozvrhom práce súdu poverený rozhodovať o zásahoch do základných práv a slobôd pred začatím trestného stíhania a v prípravnom konaní, sťažnostiach proti rozhodnutiam prokurátora, ako aj v iných prípadoch ustanovených Trestným poriadkom (§ 10 ods. 3 Trestného poriadku).

Medzi ***najzávažnejšie zásahy do základných práv a slobôd*** v predsúdnej časti trestného konania, o ktorých rozhoduje SPPK patrí najmä ***rozhodovanie o väzbe obvineného*** (§ 72 Trestného poriadku), ***vydanie príkazu na domovú prehliadku*** (§ 100 Trestného poriadku), ***vydanie príkazu na odpočúvanie a záznam telekomunikačnej prevádzky*** (§ 115 Trestného poriadku), ***vydanie príkazu na použitie agenta*** (§ 117 Trestného poriadku).

Rozhodovanie SPPK o najzávažnejších zásahoch do základných práv a slobôd je v predsúdnej časti spravidla podmienené návrhom prokurátora. Výnimku predstavuje príkaz na vyšetrovanie duševného stavu obvineného, ktorý v prípravnom konaní vydáva SPPK bez návrhu prokurátora (§ 148 ods. 2 Trestného poriadku). O menej závažných zásahoch do základných práv a slobôd je v predsúdnej časti oprávnený rozhodnúť aj prokurátor (§ 101 Trestného poriadku), respektíve policajt (§ 120 Trestného poriadku). Ako už bolo uvedené, SPPK nerozhoduje len o zásahoch do základných práv a slobôd pred začatím trestného stíhania a v prípravnom konaní, ale rozhoduje aj v iných prípadoch ustanovených Trestným poriadkom. V postavení samosudcu vykonáva aj úkony v rámci súdnej časti trestného konania vrátane, a to vrátane vykonania hlavného pojednávania (bližšie pozri § 348 ods. 1 Trestného poriadku), ak podaniu obžaloby predchádzalo uskutočnenie skráteného vyšetrovania podľa § 204 ods. 1 Trestného poriadku (tzv. „superrýchle vyšetrovanie“).

Zásada ne bis in idem

Podľa § 2 ods. 8 Trestného poriadku: „*Nikoho nemožno trestne stíhať za čin, za ktorý bol už právoplatne odsúdený alebo oslobodený spod obžaloby. Táto zásada nevyklučuje uplatnenie mimoriadnych opravných prostriedkov v súlade so zákonom.*“ Zásada *ne bis in idem* má svoje ústavné východisko v čl. 50 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky.

Zásada ne bis in idem vylučuje, aby sa po právoplatnom odsúdení obžalovaného alebo jeho oslobodení spod obžaloby opätovne rozhodovalo o tom istom skutku. Aplikácia tejto zásady preto okrem zachovania **totožnosti osoby**, proti ktorej sa vedie trestné stíhanie predpokladá aj zachovanie **totožnosti** stíhaného **skutku**.

Procesný dôsledok uplatnenia predmetnej zásady v aplikačnej praxi OČTK a súdu predstavuje **dôvod neprípustnosti trestného stíhania** spočívajúci v prekážke právoplatne rozhodnutej veci (*res iudicata*). Podľa § 9 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku: „*Trestné stíhanie nemožno začať, a ak už bolo začaté, nemožno v ňom pokračovať a musí byť zastavené, ak ide o osobu, proti ktorej sa skoršie stíhanie pre ten istý skutok skončilo právoplatným rozsudkom súdu alebo bolo právoplatne zastavené, podmienene zastavené a obvinený sa osvedčil alebo sa skončilo schválením zmieru a zastavením trestného stíhania, ak rozhodnutie nebolo v predpísanom konaní zrušené.*“

Aj napriek skutočnosti, že z normatívneho znenia zásady *ne bis in idem* explicitne vyplýva, že jej uplatnenie sa vzťahuje výlučne na právoplatné rozsudky súdu, dôvod neprípustnosti trestného stíhania uvedený v § 9 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku zahŕňa aj právoplatné uznesenie o zastavení trestného stíhania, a to aj v prípade, ak predstavuje procesný dôsledok schválenia zmieru medzi obvineným a poškodeným (§ 215 Trestného poriadku), právoplatné uznesenie o osvedčení sa v skúšobnej dobe podmieneneho zastavenia trestného stíhania (§ 217 ods. 1 Trestného poriadku), a taktiež právoplatné uznesenie o osvedčení sa v skúšobnej dobe podmieneneho zastavenia trestného stíhania spolupracujúceho obvineného (§ 219 ods. 1 Trestného poriadku). Účinky právoplatného rozsudku pritom nastávajú aj v prípade právoplatnosti trestného rozkazu (§ 353 ods. 8 prvá veta Trestného poriadku).

Absolútny charakter zásady *ne bis in idem* je prelamovaný uplatnením mimoriadnych opravných prostriedkov v rámci trestného konania, a to návrhu na zrušenie právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní (§ 364 ods. 1 Trestného poriadku), dovolania (§ 368 a nasl. Trestného poriadku), ako aj obnovy konania (§ 393 a nasl. Trestného poriadku).

Zásada náležitého zistenia skutkového stavu vecí a vyhl'adávací zásada

---

Podľa § 2 ods. 10 prvá Trestného poriadku: „Orgány činné v trestnom konaní postupujú tak, aby bol zistený skutkový stav vecí, o ktorom nie sú dôvodné pochybnosti, a to v rozsahu nevyhnutnom na ich rozhodnutie. Dôkazy obstarávajú z úradnej povinnosti. Právo obstarávať dôkazy majú aj strany. Orgány činné v trestnom konaní s rovnakou starostlivosťou objasňujú okolnosti svedčiace proti obvinenému, ako aj okolnosti, ktoré svedčia v jeho prospech, a v oboch smeroch vykonávajú dôkazy tak, aby umožnili súdu spravodlivé rozhodnutie.“

Ako už bolo vyššie uvedené, záujem na náležitom zistení skutkového stavu vecí nemôže byť nikdy nadradený zásade zákonnosti trestného konania.

Zásada náležitého zistenia skutkového stavu vecí predstavuje **upustenie od** konceptu objektívnej, respektíve **materiálnej pravdy**, pričom konkretizuje zásadu oficiality na rozsah dokazovania v predsúdnej časti trestného konania. Aj napriek skutočnosti, že táto zásada sa podľa jej normatívneho znenia vzťahuje výlučne na OČTK, je potrebné si uvedomiť, že **jej dôsledná aplikácia je dôležitým podkladom zákonného a spravodlivého rozhodnutia súdu**.

Rozsah nevyhnutný na rozhodnutie je determinovaný mierou presvedčivosti dôkazov, ktorá už je spôsobilá odôvodniť konkrétny procesný postup OČTK v predsúdnej časti trestného konania. Potrebná **miera presvedčivosti dôkazov** vychádza nielen z **kvantitatívnej**, ale najmä **kvalitatívnej stránky**.

S postupom predsúdnej časti trestného konania kritérium rozsahu nevyhnutného na rozhodnutie priamo úmerne stúpa, čo vyplýva z jednotlivých ustanovení Trestného poriadku:

- a) **Začatie trestného stíhania podľa § 199 ods. 1 Trestného poriadku** v nadväznosti na § 197 ods.1, ods. 2 Trestného poriadku *a contrario* predpokladá zistenie skutkového stavu v rozsahu **rozumnej miery pravdepodobnosti**, že skutok, ktorý je predmetom trestného konania sa stal, a taktiež že tento skutok je trestným činom.
- b) **Vznesenie obvinenia podľa § 206 ods. 1 Trestného poriadku** predpokladá zistenie skutkového stavu v rozsahu **vyššej miery pravdepodobnosti** vyplývajúcej z dostatočne odôvodneného záveru, že trestný čin spáchala určitá osoba.
- c) **Podanie obžaloby podľa § 234 ods. 1 Trestného poriadku** predpokladá zistenie skutkového stavu v rozsahu takých výsledkov vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania (**kvalifikovaná miera pravdepodobnosti**), ktoré dostatočne odôvodňujú postavenie obvineného pred súd.

Na rozdiel od rozličnej miery pravdepodobnosti potrebnej na začatie trestného stíhania, vznesenie obvinenia a podanie obžaloby, sa na vyhlásenie odsudzujúceho rozsudku súdom vyžaduje jeho *istota a presvedčenie o vine* obžalovaného.

Rešpektovanie zásady náležitého zistenia skutkového stavu veci sa odzrkadľuje najmä *v odôvodnení* rozhodnutí OČTK a súdu, pričom jej **porušenie** zakladá dôvod na podanie riadneho opravného prostriedku (bližšie pozri § 189 ods. 1 písm. b), písm. c) a § 321 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku).

Vyhľadávacia zásada konkretizuje zásadu oficiality na obstarávanie dôkazov v predsúdnej časti trestného konania. Jej východiskom je skutočnosť, že obstarávanie dôkazov, a teda dôkazné bremeno týkajúce sa objasnenia všetkých skutočností dôležitých pre trestné konanie zaťažuje v predsúdnej časti trestného konania OČTK.

Esenciálnou súčasťou vyhľadávacej zásady je povinnosť OČTK *s rovnakou starostlivosťou* objasňovať skutočnosti svedčiace *v prospech*, ako aj *v neprospech* obvineného. V prospech obvineného sú OČTK povinné obstarávať dôkazy aj vtedy, ak obvinený v predsúdnej časti trestného konania nerealizuje dôkaznú iniciatívu, ktorú mu Trestný poriadok priznáva (bližšie pozri § 34 ods. 1 druhá veta Trestného poriadku).

Vyhľadávacia zásada v predsúdnej časti trestného konania súvisí nielen so samotným procesom dokazovania (šiesta hlava prvej časti Trestného poriadku), ale aj s aplikáciou jednotlivých inštitútov zaistenia vecí dôležitých pre trestné konanie (štvrtý diel štvrtej hlavy prvej časti Trestného poriadku) a zabezpečovania informácií dôležitých pre trestné konania (piata hlava prvej časti Trestného poriadku).

Vyhľadávacia zásada sa neuplatňuje v súdnej časti trestného konania. V rámci obžaloby prokurátor navrhne na hlavnom pojednávaní vykonať spravidla už iba tie dôkazy, ktoré po skutkovej a právnej stránke podporujú jeho obžalobu. *Vice versa* postupuje tiež obhajoba po tom, čo jej je doručená obžaloba prokurátora (bližšie pozri § 240 ods. 3 Trestného poriadku).

Určitým *ekvivalentom vyhľadávacej zásady* v súdnej časti trestného konania je *zásada možnosti súdu vykonať dôkazy ex officio* (§ 2 ods. 11 Trestného poriadku).

Aj napriek skutočnosti, že zásadu náležitého zistenia skutkového stavu veci a vyhľadávaciu zásadu považujeme za zásady predsúdnej časti trestného konania, nemožno v žiadnom prípade opomínať, že práve ich dôsledná aplikácia umožňuje súdu zákonné a spravodlivé rozhodnutie.

Obžalovacia zásada

Podľa § 2 ods. 15 Trestného poriadku: „*Trestné stíhanie pred súdom je možné len na základe návrhu alebo obžaloby podanej prokurátorom, ktorý v konaní pred súdom obžalobu alebo návrh zastupuje.*“

Obžalovacia zásada je vyjadrením akuzačného princípu, podľa ktorého obžalobu v trestnom konaní podáva a procesne zastupuje prokurátor ako subjekt trestného konania odlišný od súdu, ktorý o obžalobe rozhoduje. Podaním obžaloby (§ 234 ods. 1 Trestného poriadku) sa zásadným spôsobom mení procesné postavenie prokurátora, ktorý od tohto momentu už nie je *dominus litis*, ale stáva sa stranou v konaní pred súdom. Z obžalovacej zásady, okrem iného vyplýva, že **obžalobu môže prokurátor podať len pre skutok, pre ktorý bolo vznesené obvinenie** podľa § 206 ods. 1 Trestného poriadku. Ak by v priebehu prípravného konania po vznesení obvinenia vyšiel najavo ďalší skutok, na ktorý sa pôvodné vznesenie obvinenia nevzťahovalo, je policajt povinný vzniesť osobitné obvinenie aj pre tento ďalší skutok, pre ktorý však musí najskôr byť začaté trestné stíhanie (§ 206 ods. 4 Trestného poriadku). Až následne prokurátor môže pristúpiť k podaniu obžaloby aj na skutok, na ktorý sa pôvodné vznesenie obvinenia nevzťahovalo. Obdobná situácia nastáva v prípade, ak v priebehu prípravného konania po vznesení obvinenia vyšiel najavo ďalší čiastkový útok pokračovacieho trestného činu (§ 206 ods. 5 Trestného poriadku). Z obžalovacej zásady ďalej vyplývajú štyri základné procesné pravidlá:

- a) **Súd** môže rozhodovať iba o skutku, ktorý je predmetom obžaloby, **právnou kvalifikáciou** uvedenou v obžalobe prokurátora však **nie je viazaný** (§ 278 ods. 3 Trestného poriadku).
- b) Prokurátor môže **disponovať obžalobou až do začatia hlavného pojednávania**. Späťvzatím obžaloby sa vec vracia do prípravného konania (§ 239 ods. 1 Trestného poriadku).
- c) **Na hlavnom pojednávaní** môže prokurátor **ustúpiť spod obžaloby**, a to v celom rozsahu alebo sčasti. V príslušnom rozsahu následne súd obligatórne oslobodí obžalovaného spod obžaloby (§ 239 ods. 2 Trestného poriadku).
- d) Prokurátor je vždy povinný **sa zúčastniť hlavného pojednávania** (§ 252 ods. 1 Trestného poriadku).

Návrh na schválenie dohody o vine a treste možno taktiež subsumovať pod obžalovaciu zásadu, pričom v prípade jeho podania je ním súd viazaný nielen po skutkovej, ale aj právnej stránke.

Zásada práva na súdne rozhodnutie v trestnej veci

Podľa § 2 ods. 16 Trestného poriadku: „*V trestnom konaní pred súdom rozhoduje senát, samosudca alebo sudca pre prípravné konanie. Predseda senátu, samosudca alebo sudca pre prípravné konanie rozhodujú sami, ak to zákon výslovne ustanovuje.*“ Normatívne znenie zásady práva na súdne rozhodnutie v trestnej veci (ďalej len „zásada práva na súdne rozhodnutie“) je možné označiť za zákonnú konkretizáciu čl. 50 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého: „*Len súd rozhoduje o vine a treste za trestné činy.*“

Zásada práva na súdne rozhodnutie primárne determinuje, že **meritórne otázky v konaní pred súdom**, teda rozhodovanie o vine, treste, a taktiež o náhrade škody, ak bol taký nárok zo strany poškodeného v rámci trestného konania riadne a včas uplatnený, je vo výlučnej kompetencii senátu, samosudcu, respektíve sudcu pre prípravné konanie, ktorí v súdnej časti trestného konania rozhodujú taktiež **o akýchkoľvek zásahoch do základných práv a slobôd** osôb zúčastnených na jej priebehu (predvolanie, predvedenie, zabezpečenie svedka, príkaz na zatknutie, európsky zatýkací rozkaz, medzinárodný zatýkací rozkaz, väzba atď.). O obžalobe alebo o návrhu na dohodu o vine a treste koná a vo veci rozhoduje **sudca pre prípravné konanie**, ak podaniu obžaloby predchádzalo uskutočnenie skráteného vyšetrovania podľa § 204 ods. 1 Trestného poriadku (tzv. „superrýchle vyšetrovanie“); **samosudca** o prečinoch a zločinoch, okrem obzvlášť závažných zločinov, za ktoré Trestný zákon ustanovuje trest odňatia slobody s dolnou hranicou trestnej sadzby najmenej dvanásť rokov (§ 237 ods. 3 písm. b) Trestného poriadku); **predseda senátu** alebo **senát** v ostatných prípadoch (§ 237 ods. 3 písm. c) Trestného poriadku). Senát tak bude spravidla rozhodovať o obzvlášť závažných zločinoch, za ktoré Trestný zákon ustanovuje trest odňatia slobody s dolnou hranicou trestnej sadzby najmenej dvanásť rokov.

Aplikácia odklonov nepredstavuje porušenie zásady na súdne rozhodnutie, keďže kým trestný rozkaz predstavuje autonómne rozhodnutie súdu, dohoda o vine a treste medzi prokurátorom a obvineným musí byť taktiež schválená formou odsudzujúceho rozsudku súdu. V prípade podmieneného zastavenia trestného stíhania, podmieneného zastavenia trestného stíhania spolupracujúceho obvineného a schválenia zmieru s následným zastavením trestného stíhania prokurátorom v prípravnom konaní rovnako nedochádza k porušeniu tejto zásady, keďže predmetnými rozhodnutiami nedochádza k uznaniu viny obvineného, ale len k aplikácii určitej procesnej alternatívy k obžalobe prokurátora.

Zásada práva na prejednanie trestnej veci v primeranej lehote a zásada práva byť prítomný a aktívny pri súdnom prejednaní trestnej veci

---

Podľa § 2 ods. 7 Trestného poriadku: „Každý má právo, aby jeho trestná vec bola spravodlivo a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom v jeho prítomnosti tak, aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom, ak tento zákon neustanovuje inak.“

Primeranosť lehoty, v rámci ktorej je potrebné prejednať a meritórne rozhodnúť určitú trestnú vec, **nie je** v právnom poriadku Slovenskej republiky **normatívne zakotvená**. Z tohto dôvodu je potrebné pri posudzovaní tohto kritéria vychádzať z príslušnej rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky, ako aj Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“).

Na vnútroštátnej úrovni je **pri podozrení na prierahy v konkrétnej trestnej veci** potrebné postupovať prioritne v intenciách § 62 ods. 1 Zákona o súdoch, a teda podať sťažnosť na postup súdu proti porušovaniu práva na verejné prerokovanie veci bez zbytočných prierahov. V trestno- procesnej rovine je možné podať sťažnosť pre nečinnosť súdu podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku, podľa ktorého: „Ak je dôvodný predpoklad, že došlo k prierahom v príprave prejednaní veci súdom, v určení termínu konania a rozhodnutia alebo k prierahom vo vyhotovovaní súdneho rozhodnutia, ktorákoľvek zo strán môže podať prostredníctvom tohto súdu sťažnosť pre nečinnosť na nadriadený súd, aby určil primeranú lehotu na uskutočnenie namietaného úkonu; (...).“ Prostredníctvom individuálnej sťažnosti fyzickej, respektíve právnickej osoby je možné sa taktiež pred Ústavným súdom Slovenskej republiky v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky domáhať vyslovenia porušenia základného práva na prejednanie veci bez zbytočných prierahov garantovaného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. V konaní pred ESLP je z totožných dôvodov možné namietat porušenie práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Práve **prostredníctvom rozhodovacej činnosti ESLP** došlo k stanoveniu jednotlivých **kvalitatívnych** kritérií posudzovania primeranosti dĺžky trestného konania, ale tiež jej **kvantitatívnych** aspektov. ESLP navyše judikoval, že okrem primeraného finančného zadosťučinenia bude v niektorých prípadoch prichádzať do úvahy aj odškodnenie dotknutých osôb nemajetkovým spôsobom majúcim zásadný vplyv na ich hmotnoprávne, respektíve procesné postavenie. V nadväznosti na uvedené tak v prípade **menej významných prierahov** (nad 6 rokov trvania času trestného konania proti konkrétnej osobe) v podmienkach Slovenskej

republiky prichádza do úvahy napr. aplikácia mimoriadneho zníženia trestu (§ 39 Trestného zákona), upustenia od potrestania (§ 40 Trestného zákona), respektíve upustenia od uloženia súhrnného a ďalšieho trestu (§ 44 Trestného zákona). *Významné priet'ahy* v trestnej veci (nad 10, respektíve 12 rokov trvania času trestného konania proti konkrétnej osobe) sú spôsobilé odôvodniť až zastavenie trestného stíhania pre neprípustnosť z dôvodu uvedeného v § 9 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku, a to z dôvodu, že tak ustanovuje Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd vrátane príslušnej judikatúry ESLP.

Zásada práva byť prítomný a aktívny pri prejednaní trestnej veci v sebe zahŕňa aspekt možnosti obžalovaného byť prítomný pri súdnom prejednaní jeho trestnej veci, ako aj z neho vyplývajúci aspekt aktivity, ktorý spočíva primárne v možnosti obžalovaného vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom. *Predmetné oprávnenia* obžalovaného však *nie sú absolútne*.

V neprítomnosti obžalovaného môže súd hlavné pojednávanie vykonať, len ak súd má za to, že vec možno spoľahlivo rozhodnúť a účel trestného konania dosiahnuť aj bez prítomnosti obžalovaného a pritom obžaloba bola obžalovanému riadne doručená a obžalovaný bol na pojednávanie riadne a včas predvolaný, obžalovaný mal možnosť vyjadriť sa o skutku, ktorý je predmetom obžaloby, pred orgánom činným v trestnom konaní a boli dodržané ustanovenia o vyšetrowaní alebo skrátrenom vyšetrowaní a obvinený bol upozornený na možnosť preštudovať spis a urobiť návrhy na doplnenie vyšetrowania alebo skráteneho vyšetrowania, obžalovaný bol na možnosť vykonať hlavné pojednávanie v jeho neprítomnosti upozornený, obhajca obžalovaného, ktorý je pozbavený spôsobilosti na právne úkony alebo ktorého spôsobilosť na právne úkony je obmedzená, vyhlási, že netrvá na osobnom výsluchu obžalovaného (§ 252 ods. 2 Trestného poriadku). Hlavné pojednávanie *v neprítomnosti obžalovaného nemožno konať*, ak je vo väzbe alebo vo výkone trestu odňatia slobody alebo ak ide o trestný čin, na ktorý zákon ustanovuje trest odňatia slobody, ktorého horná hranica prevyšuje desať rokov. To neplatí, ak obžalovaný výslovne odmietol účasť na hlavnom pojednávaní alebo výslovne požiadal, aby sa hlavné pojednávanie konalo v jeho neprítomnosti (§ 252 ods. 3 Trestného poriadku).

Právo obžalovaného vyjadriť sa k vykonávanému dôkazu je však garantované aj v prípade, ak ho predseda senátu, respektíve samosudca na určitý čas vylúči z pojednávacej miestnosti, a to napr. z bezpečnostných dôvodov na strane svedka. Po návrate do pojednávacej miestnosti však musí byť obžalovaný oboznámený s obsahom výpovede takého svedka, môže sa o nej vyjadriť aj bez toho, aby sa so svedkom stretol, a môže mu prostredníctvom predsedu senátu klásť aj otázky (§ 262 Trestného poriadku).

Zásada možnosti súdu vykonať dôkazy ex officio

Podľa § 2 ods. 11 Trestného poriadku: „Súd môže vykonať aj dôkazy, ktoré strany nenavrhlí. Strany majú právo nimi navrhnutý dôkaz zabezpečiť.“

Zásada možnosti súdu vykonať dôkazy ex officio nadväzuje na normatívny obsah vyhľadávacej zásady uplatňovanej v predsúdnej časti trestného konania. Ako už bolo uvedené, obstarávanie dôkazov, a teda dôkazné bremeno týkajúce sa objasnenia všetkých skutočností dôležitých pre trestné konanie zaťažuje v predsúdnej časti trestného konania OČTK, čo však nevyklučuje dôkaznú iniciatívu iných subjektov trestného konania, o ktorých právach a oprávnených záujmoch sa v predsúdnej časti rozhoduje.

V konaní pred súdom je však na rozdiel od predsúdnej časti **rozsah dokazovania** v priamej príčinnej súvislosti s **dôkaznou iniciatívou strán trestného konania**, a to najmä prokurátora, obžalovaného a poškodeného.

Cieľom tejto zásady je umožniť súdu **zákonné a spravodlivé rozhodnutie** aj v prípadoch, ak sú procesné strany v konaní pred súdom z pohľadu dôkaznej iniciatívy pasívne.

Možnosť súdu vykonať v konaní pred súdom dôkazy z vlastnej iniciatívy musí byť v konkrétnej veci interpretovaná reštriktívne, a taktiež musí byť realizovaná **proporcionálne vo vzťahu** k ďalším základným zásadám, a to najmä **k zásade rovnosti strán** a **zásade kontradiktórnosti**.

Zásada rovnosti strán

Podľa § 2 ods. 14 Trestného poriadku: „*Strany sú si v konaní pred súdom rovné.*“

V konaní pred súdom je **stranou** ten, proti komu sa vedie trestné konanie, poškodený, zúčastnená osoba a prokurátor. Rovnaké postavenie ako strana má v konaní pred súdom aj zástupca občianskeho združenia, dôveryhodná osoba, ako aj iná osoba, na ktorej návrh alebo žiadosť sa konanie vedie alebo ktorá podala opravný prostriedok a v konaní proti mladistvému aj orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

Zásada rovnosti strán vyplýva aj vyplýva z čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj z § 3 ods. 1 Zákona o súdoch. Je dôsledkom skutočnosti, že postavenie prokurátora v trestnom konaní sa zásadne mení po tom, čo dôjde k podaniu obžaloby v trestnom konaní. Po podaní obžaloby prokurátor stráca svoje dominantné postavenie (*dominus litis*) vyplývajúce z koncepcie prípravného konania a stáva sa stranou v trestnom konaní pred súdom. Tým sa v trestnom konaní pred súdom docieli rovnaké postavenie obžalovaného a žalobcu (prokurátora). Ďalšia rovina predmetnej zásady sa prejavuje v rovnakom postavení obžalovaného a poškodeného v konaní pred súdom.

Rovnosť strán v konaní pred súdom je významným **predpokladom uplatňovania zásady kontradiktórnosti**.

Zásada rovnosti strán v konaní pred súdom sa prejavuje v tom, že:

- a) **Obžaloba sa doručuje všetkým stranám konania pred súdom** (bližšie pozri § 240 ods. 1 Trestného poriadku).
- b) **Všetkým stranám sa spolu s rovnopisom obžaloby doručí výzva, aby uskutočnili návrhy na vykonanie dôkazov vo vzťahu k súdnej časti trestného konania** (bližšie pozri § 240 ods. 3 Trestného poriadku).
- c) **Všetky strany majú možnosť klásť na hlavnom pojednávaní vypočúvaným osobám otázky** (bližšie pozri § 258 ods. 3, § 261 ods. 3 a § 272 ods. 1 Trestného poriadku).
- d) **Všetky strany majú právo na záverečnú reč na hlavnom pojednávaní** (bližšie pozri § 274 ods. 2 Trestného poriadku).

Zásada bezprostrednosti a zásada ústnosti

Podľa § 2 ods. 19 Trestného poriadku: „*Pri rozhodovaní na hlavnom pojednávaní, na verejnom zasadnutí alebo na neverejnom zasadnutí smie súd prihliadnuť len na tie dôkazy, ktoré boli v tomto konaní vykonané, ak zákon neustanovuje inak.*“ Podľa § 2 ods. 18 prvá veta Trestného poriadku: „*Konanie pred súdom je ústne, výnimky ustanovuje tento zákon.*“

Zásada bezprostrednosti je dôsledkom delenia trestného konania na súdnu a predsúdnu časť. Jej **východisko** predstavuje skutočnosť, že dokazovanie v konaní pred súdom je po nielen po formálnej, ale do značnej miery tiež materiálnej stránke úplne autonómne od dokazovania, ktoré prebieha v prípravnom konaní, a ktoré tvorí podklad pre rozhodnutie prokurátora po predložení vyšetrovacieho spisu zo strany policajta.

Z normatívneho obsahu tejto zásady vyplýva, že **dôkazy** vykonané v prípravnom konaní musia byť v konaní pred súdom **vykonané opätovne**, a to za účelom, aby mohli byť zahrnuté do podkladu rozhodnutia (bližšie pozri § 278 ods. 2 Trestného poriadku). V uvedenom smere nepostačuje, ak je určitý už vykonaný dôkaz obsiahnutý vo vyšetrovacom spise tvoriacom prílohu obžaloby. Pokiaľ nedôjde k jeho spracovaniu (opätovnému vykonaniu) v rámci súdnej časti trestného konania, nemožno ním odôvodňovať žiadne procesné a meritórne rozhodnutie súdu.

Zo zásady bezprostrednosti existujú výnimky, a to:

- a) **Odsúdenie na základe vyhlásenia obžalovaného** (bližšie pozri § 257 Trestného poriadku).
- b) **Odsúdenie na základe schválenia dohody o vine a treste** (bližšie pozri § 331 a nasl. Trestného poriadku).

Zo zásady bezprostrednosti vyplývajú dve základné procesné pravidlá:

- a) **Pravidlo nezmeniteľnosti zloženia súdu**, ktoré znamená, že v trestnej veci môže rozhodnúť len taký sudca, respektíve prísediaci, ktorý sa zúčastnil hlavného pojednávania, verejného zasadnutia, a taktiež neverejného zasadnutia, a teda vnímal všetky tam vykonané dôkazy priamo a bezprostredne. Pokiaľ nastane situácia, že v priebehu súdnej časti trestného konania dôjde k zmene samosudcu alebo sa zmení zloženie senátu musí sa hlavné pojednávanie s určitými modifikáciami vykonať znova, ibaže obžalovaný s takou zmenou súhlasí (bližšie pozri § 277a Trestného

poriadku). Za účelom predchádzania opätovnému vykonávaniu hlavného pojednávania v prípadoch zmeny v osobe samosudcu alebo senátu, je možné v rámci prípravy hlavného pojednávania ustanoviť náhradného sudcu (bližšie pozri § 246 Trestného poriadku).

- b) **Pravidlo neprerušiteľnosti súdneho konania**, podľa ktorého má súd rozhodnúť spravidla na jednom hlavnom pojednávaní. V prípade, ak to pre obtiažnosť veci alebo z iných procesných dôvodov neprichádza do úvahy, súd môže hlavné pojednávanie odročiť, a to aj opakovane (bližšie pozri § 277 Trestného poriadku).

So zásadou bezprostrednosti úzko súvisí **zásada ústnosti**, podľa ktorej súd rozhoduje na základe ústneho prednesu strán, svedkov, znalcov, ako aj iných subjektov zúčastnených na súdnej časti trestného konania, respektíve na základe pred ním ústne vykonaných dôkazov. Súd vedie konanie ústne, a taktiež ústne vyhlasuje rozsudok.

Výnimky zo zásady ústnosti predstavuje **čítanie zápisnice o skoršej výpovedi** obžalovaného, svedka a znalca. K takému procesnému postupu však môže dôjsť iba po splnení zákonných podmienok uvedených v § 258 ods. 4, § 263, respektíve § 268 ods. 2 Trestného poriadku.

Zásada verejnosti

Podľa § 2 ods. 17 Trestného poriadku: „*Trestné veci prejednáva súd verejne. Z hlavného pojednávania alebo verejného zasadnutia môže byť verejnosť vylúčená len v prípadoch ustanovených týmto zákonom. Rozsudok musí byť vždy vyhlásený verejne.*“

Na rozdiel od prípravného konania, ktoré je neverejné, konanie pred súdom sa spravuje zásadou verejnosti. **Zásada verejnosti** pôsobí v trojrozmerné. V prvom rade je vyjadrením **výchovnej a preventívnej funkcie** trestného práva vo vzťahu k širokej laickej verejnosti. V uvedenom smere nemožno opomínať generálnu prevenciu, ako jeden z čiastkových účelov trestu vyplývajúci z § 34 ods. 1 Trestného zákona. Prevencia trestnej činnosti ako jeden zo signifikantných znakov trestného konania usiluje o dosiahnutie svojho imanentného účelu aj prostredníctvom aplikácie zásady verejnosti v konaní pred súdom. Z pohľadu svojej **kontrolnej funkcie** zásada verejnosti zaručuje spätnú kontrolu súdov aplikujúcich trestnoprávne normy zo strany celej spoločnosti. Z pohľadu obžalovaného a poškodeného predstavuje dôsledné uplatňovanie zásady verejnosti **garanciu dodržiavania** ich esenciálnych procesných oprávnení, ktoré im vyplývajú zo **zásady zabezpečenia práva na obhajobu** a **zásady ochrany práv poškodeného**.

Trestný poriadok upravuje viaceré výnimky zo zásady verejnosti súdnej časti trestného konania. Patrí medzi nich napr. **obligatórne vylúčenie verejnosti** počas výsluchu agenta, a taktiež ak ide o ochranu utajovaných skutočností (§ 249 ods. 3 druhá veta Trestného poriadku), respektíve **fakultatívne vylúčenie verejnosti**, ak by verejné prejednávanie vecí ohrozilo tajomstvo chránené osobitným zákonom, verejný poriadok, mravnosť alebo bezpečnosť alebo ak to vyžaduje iný dôležitý záujem obžalovaného, poškodeného, jeho blízkych osôb alebo svedkov (§ 249 ods. 3 prvá veta Trestného poriadku). O vylúčení verejnosti rozhodne súd *ex officio* alebo na návrh niektorej zo strán. Po vyhlásení uznesenia sú dotknuté osoby povinné opustiť pojednávaciu miestnosť. Vylúčiť nemožno prokurátora, obžalovaného a jeho obhajcu, poškodeného, ani úradnú osobu, ktorej úlohou je zabezpečiť riadny priebeh pojednávania (bližšie pozri § 249 ods. 4, ods. 5 Trestného poriadku).

Výnimkou zo zásady verejnosti je aj **odopretie prístupu na hlavné pojednávanie** maloletým osobám a osobám, u ktorých je obava, že by rušili dôstojný priebeh hlavného pojednávania (§ 250 ods. 1 prvá veta Trestného poriadku), respektíve **uskutočnenie nevyhnutných opatrení proti prepĺňaniu pojednávacej miestnosti** (§ 250 ods. 1 druhá veta Trestného poriadku).

Zásada kontradiktórnosti

Podľa § 2 ods. 18 druhá veta Trestného poriadku: „*Dokazovanie riadi súd, ktorý však výsluch obžalovaného, svedkov, poškodeného a znalcov spravidla ponecháva stranám, najprv tej, ktorá dôkaz navrhla či obstarala.*

Podstatou zásady kontradiktórnosti je súperenie strán sporu pred súdom. Súd ako nezávislý a nestranný arbiter primárne rozhoduje hlavný spor medzi obžalobou (prokurátorom) a obžalovaným. Za vedľajšie spory v rámci súdnej časti trestného konania možno považovať spor medzi obžalovaným a poškodeným, a taktiež spor medzi prokurátorom a zúčastnenou osobou. Ako už bolo uvedené, aplikácia zásady kontradiktórnosti je esenciálne **podmienená zásadou rovnosti strán**. Zásada kontradiktórnosti determinuje pasívnu rolu súdu pri dokazovaní v rámci súdnej časti trestného konania, keďže súd dokazovanie spravidla prenecháva stranám hlavného sporu a vedľajších sporov.

Rozsah dokazovania v súdnej časti **určuje primárne prokurátor** prostredníctvom obžaloby, ktorú je potrebné doručiť aj ostatným stranám trestného konania (§ 240 ods. 1 Trestného poriadku). Po **oboznámení sa** s rozsahom dôkaznej iniciatívy prokurátora, sú strany oprávnené **navrhnuť** súdu aj také dôkazy, ktoré prokurátor (alebo iná procesná strana) pred súdom vykonať nenavrhl. Popri modifikácii rozsahu dokazovania sú strany oprávnené vyjadriť sa aj k spôsobu vykonávania jednotlivých dôkazov (bližšie pozri § 240 ods. 3 Trestného poriadku). Okrem oboznámenia sa s rozsahom dokazovania, ako aj realizácie dôkaznej iniciatívy sú strany jednotlivých sporov oprávnené dôkazy procesným spôsobom **vykonávať**. Svedkov vypočúva (vykonáva dôkaz) najprv vždy tá strana, ktorá navrhla svedka vypočuť, a to pri zachovaní práva ostatných strán **klásť** vypočúvanej osobe doplnujúce **otázky**. Zo zásady kontradiktórnosti vyplýva aj právo procesných strán **vyjadriť sa** ku každému vykonanému dôkazu. Zásada kontradiktórnosti sa v širšom význame uplatňuje aj v rámci **záverečných rečí**, podávania **opravných prostriedkov**, a taktiež **krížového doručovania podaní** medzi jednotlivými stranami sporu.

Aj napriek tomu, že sa jedná o zásadu súdnej časti trestného konania, určité prvky kontradiktórnosti je možné identifikovať **už v rámci prípravného konania** (bližšie pozri napr. § 208 ods. 1, § 213 ods. 2 Trestného poriadku). Zásada kontradiktórnosti je v aplikačnej praxi prelamovaná najmä uplatňovaním zásady možnosti súdu vykonať dôkazy *ex officio* vyplývajúcej z § 2 ods. 11 Trestného poriadku.

Subjekty trestného konania

Pod ***subjektom trestného konania*** je potrebné rozumieť štátne orgány, fyzické a právnické osoby, ktoré disponujú a realizujú vlastný vplyv na priebeh trestného konania, a ktorým Trestný poriadok na realizáciu tohto vplyvu priznáva určité procesné práva a ukladá určité procesné povinnosti. Pojem subjekt trestného konania pritom priamo vyplýva z jeho legálnej definície uvedenej v § 10 ods. 10 Trestného poriadku, podľa ktorého: „*Subjekt trestného konania je každý, kto má a vykonáva vplyv na priebeh konania a komu tento zákon na uskutočnenie tohto vplyvu priznáva určité procesné práva alebo ukladá povinnosti.*“

Trestno-procesná teória diferencuje medzi pojmami ***subjekt trestného konania*** a ***strana trestného konania***, pričom aj v aplikačnej praxi dochádza k častému zamieňaniu a nesprávne používaniu týchto pojmov. Až rekodifikovaný Trestný poriadok po prvýkrát tieto pojmy jasne vymedzil (§ 10 ods. 10 Trestného poriadku), pričom vychádza najmä z rozdielneho procesného postavenia, ktoré subjekt a strana zastávajú. Status strany trestného konania je nepochybne dôležitý, a to z dôvodu, že Trestný poriadok s ním spája významné oprávnenia ako napr. procesnú spôsobilosť. Z hľadiska procesného statusu strany trestného konania dochádza k uplatňovaniu jednej zo základných zásad trestného konania, a to zásady rovnosti strán (§ 2 ods. 14 Trestného poriadku).

Subjektmi trestného konania sú podľa Trestného poriadku najmä:

- a) ***Súdy.***
- b) ***OČTK***, ktorými sú prokurátor a policajt.
- c) ***Pomocné osoby***, a to najmä probačný a mediačný úradník, vyšší súdny úradník, súdny tajomník, zapisovateľ a asistenta prokurátora.
- d) ***Osoba, proti ktorej sa vedie trestné konanie.*** Podľa štádia, v ktorom sa trestné konanie nachádza ju možno postupne označiť ako podozrivého, obvineného, obžalovaného a odsúdeného.
- e) ***Obhajca osoby, proti ktorej sa vedie trestné konanie***, pričom obhajcom môže byť len advokát, ktorý sa v prípadoch ustanovených Trestným poriadkom môže dať zastúpiť advokátskym koncipientom.
- f) ***Iné osoby s obhajovacími právami***, medzi ktoré patrí zákonný zástupca a opatrovník obvineného, a taktiež tzv. osoby so samostatnými obhajovacími právami (príbuzní obvineného v priamom rade, súrodenci, osvojiteľ, osvojenec, manžel, druh obvineného) a v konaní proti mladistvému aj orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

g) **Iné subjekty**, za ktoré je potrebné považovať najmä oznamovateľa trestného činu, poškodeného, zúčastnenú osobu, záujmové združenie občanov, dôveryhodnú osobu, a v neposlednom rade tiež splnomocnenca poškodeného a zúčastnenej osoby.

Ostatné osoby, ktoré sa zúčastňujú trestného konania ako tlmočník, prekladateľ, svedok, znalec, figurant, nezúčastnená osoba, odborný konzultant, psychológ sú subjektmi trestného konania len vtedy, ak si uplatňujú svoj zákonný procesný nárok (napr. nárok na svedočné, náhradu a odmenu znalca, tlmočníka, prekladateľa a pod.) **Svedok** je subjektom trestného konania aj vtedy, ak dôjde k obmedzeniu jeho osobnej slobody podľa § 88 Trestného poriadku. **Ostatné osoby** sú subjektom trestného konania aj vtedy, ak im je uložená poriadková pokuta (§ 70 Trestného poriadku).

Súdy

Vo všeobecnej rovine je hlavnou úlohou súdov ochrana práv a právom chránených záujmov fyzických a právnických osôb. Uvedená úloha súdov predstavuje jeden zo základných stavebných prvkov demokratického právneho štátu, na ktorom sa v nemalej miere podieľa práve nezávislé a nestranné súdnictvo.

Primárnou úlohou súdov v trestnom konaní je rozhodnúť o vine a treste s konečnou platnosťou (čl. 50 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky). **Súdy však v trestnom konaní riešia aj ďalšie otázky**, ktoré právny poriadok nezveruje iným subjektom, a to napríklad rozhodovanie o najzávažnejších zásahoch do základných práv a slobôd v jeho predsúdnej časti, zmene spôsobu výkonu uloženého trestu, zahľadní trestu, o nároku poškodeného na náhradu škody a pod.

Sústavu všeobecných súdov je aj pre účely trestného konania možné vyvodíť z jednotlivých ustanovení zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sídlach a obvodoch súdov“), pričom na plnení úloh súvisiacich s trestným konaním sa podieľajú:

1. **Najvyšší súd Slovenskej republiky** so sídlom v Bratislave.
2. **Krajské súdy (8)** so sídlami v Bratislave, Trnave, Nitre, Trenčíne, Žiline, Banskej Bystrici, Prešove a Košiciach; pričom krajským súdom sa na účely Trestného poriadku rozumie aj **Špecializovaný trestný súd** so sídlom v Pezinku (§ 10 ods. 5 Trestného poriadku).
3. **Okresné súdy, ktoré je možné ďalej členiť na:**
  - Okresné súdy so všeobecnou agendou (54).
  - Okresné súdy v sídlach krajských súdov (13) s tzv. špecializovanou agendou.
  - Okresné súdy uvedené v zákone o sídlach a obvodoch súdov pre tzv. vojenskú agendu (3).

Mimo tejto sústavy stojí Ústavný súd Slovenskej republiky, ktorý sa primárne nepodieľa na plnení úloh súvisiacich s trestným konaním, avšak významnou mierou sa spolu so všeobecnými súdmi podieľa na ochrane základných práv a slobôd, respektíve ľudských práv a základných slobôd (čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky), ku ktorých obmedzovaniu v trestnom konaní esenciálne dochádza (§ 1 Trestného poriadku).

Pod pojmom *právomoc súdov* je potrebné rozumieť súhrn oprávnení, ktoré zákon priznáva súdom ako štátnym orgánom, pričom ostatné štátne orgány týmito oprávneniami nedisponujú, a teda prostredníctvom nich sa od nich súdy odlišujú. Právomoc vymedzuje súdnu moc navonok vo vzťahu k iným orgánom štátnej moci.

Pod pojmom *príslušnosť súdov* je potrebné rozumieť vymedzenie okruhu pôsobností medzi súdmi rôzneho druhu a rôzneho stupňa (*vecná príslušnosť súdov*), taktiež vymedzenie pôsobnosti medzi súdmi toho istého stupňa (*miestna príslušnosť súdov*). *Funkčná príslušnosť súdov* ustanovuje, súd ktorého stupňa je príslušný na konanie a rozhodovanie o tej istej veci, ktorá sa nachádza v určitom procesnom štádiu, a to spravidla v druhom, respektíve v treťom stupni. Funkčná príslušnosť súdov je osobitným druhom vecnej príslušnosti súdov.

Vecná a funkčná príslušnosť súdov:

1.Okresné súdy:

a) Okresné súdy so všeobecnou agendou (§ 15 Trestného poriadku):

- Sú príslušné vykonať trestné konanie v prvom stupni o všetkých trestných činoch, pokiaľ nie je daná príslušnosť iných súdov (generálna klauzula príslušnosti súdov v trestnom konaní vymedzená ustanovením § 15 Trestného poriadku).

b) Okresné súdy v sídlach krajských sudov s tzv. špecializovanou agendou (§ 16 ods. 1 Trestného poriadku):

- Vykonávajú v prvom stupni trestné konanie o obzvlášť závažných zločinoch, za ktoré Trestný zákon ustanovuje trest odňatia slobody s dolnou hranicou trestnej sadzby najmenej 12 rokov.
- Vykonávajú v prvom stupni trestné konanie, ak bol skutok spáchaný organizovanou, zločineckou, respektíve teroristickou skupinou.
- Nevykonávajú v prvom stupni trestné konanie, ak vec spadá pod vecnú pôsobnosť Špecializovaného trestného súdu (§ 16 ods. 5 Trestného poriadku).

c) Okresné súdy uvedené v zákone o sídlach a obvodoch súdov pre tzv. vojenskú agendu (§ 16 ods. 2 Trestného poriadku):

- Vykonávajú v prvom stupni trestné konanie o trestných činoch vojakov podľa § 128 ods. 3 písm. a), b) a d) Trestného zákona.
- Vykonávajú v prvom stupni trestné konanie o trestných činoch vojnovéj zrady, služby v cudzom vojsku a nenastúpenia služby v ozbrojených silách.

- Nevykonávajú v prvom stupni trestné konanie, ak vec spadá pod vecnú pôsobnosť Špecializovaného trestného súdu (§ 16 ods. 5 Trestného poriadku).

2. Krajské súdy:

Krajské súdy v trestnom konaní spravidla rozhodujú najmä o:

1. Odvolaniach a sťažnostiach proti rozhodnutiam okresných súdov.
2. Spore o príslušnosť a delegáciu medzi podriadenými prvostupňovými súdmi.
3. Žiadosti o vydanie do cudziny.
4. O uznávaní a výkone cudzozemských rozhodnutí.
5. Niektorých otázkach podľa zákona o európskom zatýkacom rozkaze.

3. Špecializovaný trestný súd

Vecná pôsobnosť Špecializovaného trestného súdu na konanie v prvom stupni vymedzená ustanovením § 14 Trestného poriadku sa vzťahuje na:

- a) trestný čin úkladnej vraždy,
- b) trestný čin machinácií pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe podľa § 266 ods. 3 Trestného zákona,
- c) trestný čin falšovania, pozmeňovania a neoprávnenej výroby peňazí a cenných papierov podľa § 270 ods. 4 Trestného zákona,
- d) trestný čin zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 326 ods. 3 a 4 Trestného zákona v súbehu s trestnými činmi podľa písmen b), c), e), f), g), h), i), l) alebo m),
- e) trestné činy prijímania úplatku podľa § 328 až 330 Trestného zákona,
- f) trestné činy podplácania podľa § 332 až 334 Trestného zákona,
- g) trestný čin nepriamej korupcie podľa § 336 Trestného zákona,
- h) trestný čin volebnej korupcie podľa § 336a Trestného zákona,
- i) trestný čin športovej korupcie podľa § 336b Trestného zákona,
- j) trestný čin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny a obzvlášť závažné zločiny spáchané zločineckou skupinou,
- k) trestné činy terorizmu,
- l) trestné činy proti majetku podľa štvrtej hlavy osobitnej časti Trestného zákona alebo trestné činy hospodárske podľa piatej hlavy osobitnej časti Trestného zákona, ak takým trestným činom bola spôsobená škoda alebo získaný prospech dosahujúci najmenej dvadsaťpäťtisícnásobok malej škody podľa Trestného zákona, alebo ak taký čin bol spáchaný

v rozsahu dosahujúcom výšku najmenej dvadsaťpäťtisíc násobku malej škody podľa Trestného zákona,

m) trestný čin poškodzovania finančných záujmov Európskej únie,

n) trestné činy súvisiace s trestnými činmi uvedenými v písmenách a) až l) alebo m), ak sú splnené podmienky na spoločné konanie,

o) trestné činy extrémizmu podľa § 140a Trestného zákona,

p) trestný čin ohýbania práva podľa § 326a Trestného zákona,

r) trestný čin prijatia a poskytnutia nenáležitej výhody podľa § 336c a 336d Trestného zákona.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky:

Najvyšší súd Slovenskej republiky v trestnom konaní spravidla rozhoduje najmä o:

1. Odvolaniach a sťažnostiach proti rozhodnutiam Špecializovaného trestného súdu.
2. Dovolaní (§ 368 a nasl. Trestného poriadku).
3. Spore o príslušnosť a delegáciu medzi podriadenými súdmi, ak je ich najbližším spoločne nadriadeným súdom.
4. Zaujímá stanoviská na zabezpečenie jednotného výkladu zákonov.

Miestna príslušnosť súdov (§ 17 Trestného poriadku):

Miestna príslušnosť súdov je vymedzená tromi kritériami. Medzi uvedenými kritériami existuje vzťah subsidiarity s výnimkou uvedenou § 341 Trestného poriadku. Miestna príslušnosť súdov ***je tak spravidla determinovaná:***

1. Miestom spáchania trestného činu, a to tak z pohľadu uskutočnenia konania, ako aj následku trestného činu. Pri pokračovacom trestnom čine sa miestom spáchania trestného činu rozumie aj miesto, na ktorom došlo k spáchaniu jednotlivého čiastkového útoku pokračovacieho trestného činu.
2. Ak miesto spáchania trestného činu nemožno zistiť alebo sa miesto spáchania trestného činu nachádza v cudzine, miestom kde obvinený býva, pracuje alebo sa zdržiava.
3. Pokiaľ sa vyššie uvedené miesta nedajú zistiť alebo sú v cudzine, miestom kde trestný čin vyšiel najavo.

Ak je súčasne daná miestna príslušnosť niekoľkých súdov, trestné konanie vykonáva ten súd, na ktorom podal prokurátor obžalobu alebo ktorému bola vec postúpená nepríslušným súdom (§ 20 Trestného poriadku).

Príslušnosť súdov v predsúdnej časti trestného konania (§ 24 Trestného poriadku):

Príslušnosť súdov v predsúdnej časti trestného konania sa spravidla odvodzuje od príslušnosti súdov pre účely súdnej časti trestného konania (§ 14 až 16 Trestného poriadku), avšak ak ide o rozhodovanie o použití informačno-technických prostriedkov v predsúdnej časti platí, že o nich nemôžu nikdy rozhodovať okresné sudy so všeobecnou agendou (§ 24 ods. 4 Trestného poriadku).

Podľa § 10 ods. 1 Trestného poriadku „*Orgány činné v trestnom konaní sú prokurátor a policajt. Ak ide o veci patriace do pôsobnosti Európskej prokuratúry, prokurátorom sa rozumie aj hlavný európsky prokurátor, európsky prokurátor, európsky delegovaný prokurátor a stála komora, a pôsobnosť generálneho prokurátora vykonáva orgán Európskej prokuratúry ustanovený osobitným predpisom, inak hlavný európsky prokurátor.*“

Prokurátor:

Prokuratúra je samostatná hierarchicky usporiadaná jednotná sústava štátnych orgánov, na čele s generálnym prokurátorom, v rámci ktorej pôsobia prokurátori vo vzájomných vzťahoch nadriadenosti a podriadenosti (§ 2 zákona o prokuratúre).

Prokurátor v predsúdnej časti trestného konania realizuje dozor nad dôsledným dodržiavaním a zachovávaním zákonnosti. Uvedená úloha prokurátora v trestnom konaní pramení z čl. 149 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého „*prokuratúra Slovenskej republiky chráni práva a zákonom chránené záujmy fyzických a právnických osôb*“.

Vo všeobecnosti možno ***vzťah prokurátora a policajta*** vymedziť ako vzťah dozoru a špecifickej procesnej podriadenosti. Tento vzťah prokurátora a policajta sa realizuje predovšetkým prostredníctvom dozoru prokurátora nad dodržiavaním zákonnosti v predsúdnej časti trestnom konania.

Organizácia prokuratúry Slovenskej republiky:

1. Generálna prokuratúra Slovenskej republiky, ktorej osobitnou súčasťou je Úrad špeciálnej prokuratúry Slovenskej republiky.
2. Krajské prokuratúry (8).
3. Okresné prokuratúry (54).

Prokuratúra Slovenskej republiky je organizovaná najmä na týchto princípoch:

- a) Princíp samostatnosti (plní svoje úlohy samostatne a izolovane od iných orgánov verejnej moci).
- b) Princíp hierarchického usporiadania a hierarchického odovzdávania pokynov (osobitne s poukazom na nemožnosť vydania negatívneho pokynu nadriadeným prokurátorom vo vzťahu k podriadenému prokurátorovi upravenú najmä prostredníctvom § 6 ods. 8, ods. 9 zákona o prokuratúre).

Základné úlohy prokurátora v trestnom konaní:

1. Realizuje zásadu legality (§ 2 ods. 5 Trestného poriadku), podľa ktorej je povinný stíhať všetky trestné činy, o ktorých sa pri výkone svojej funkcie dozvedel, a to pri absencii zákonnej prekážky, ktorá by bránila takémuto postupu (napr. existencia dôvodu neprípustnosti trestného stíhania podľa § 9 ods. 1 Trestného poriadku).
2. Realizuje dozor nad dodržiavaním zákonnosti v predsúdnej časti trestného konania, pričom je jediným oprávneným subjektom na podanie obžaloby, respektíve návrhu na schválenie dohody o vine a treste, a teda na realizáciu obžalovacej zásady trestného konania (§ 2 ods. 15 Trestného poriadku).
3. Je inštančným orgánom vo vzťahu k rozhodnutiam policajta v predsúdnej časti trestného konania.
4. Je oprávnený meritórne rozhodnúť trestnú vec v prípravnom konaní po vznesení obvinenia.
5. Zúčastňuje sa ako strana v konaní pred súdom.
6. Realizuje dohľad nad dodržiavaním zákonnosti v miestach, kde sa vykonáva väzba, trest odňatia slobody, ochranné liečenie, ochranná výchova.

Policajt:

Pod ***pojmom policajt***, ktorý ma procesné postavenie OČTK nemožno rozumieť každého príslušníka Policajného zboru Slovenskej republiky. Policajt ***je subjektom trestného konania***, avšak nikdy nie stranou trestného konania v konaní pred súdom. ***Z OČTK je stranou trestného konania iba prokurátor.***

Procesným policajtom, ktorý je OČTK sa pre účely Trestného poriadku podľa § 10 ods. 7 Trestného poriadku rozumie:

- a) vyšetrovateľ Policajného zboru,
- b) vyšetrovateľ Policajného zboru zaradený na Úrade inšpekčnej služby, ak ide o trestné činy príslušníkov ozbrojených bezpečnostných zborov a nejde o trestné činy uvedené v písmene c); to platí, aj ak ide o trestné činy colníkov a nejde o trestné činy uvedené v písmene c),
- c) vyšetrovateľ finančnej správy, ak ide o trestné činy spáchané v súvislosti s porušením colných predpisov alebo daňových predpisov v oblasti dane z pridanej hodnoty pri dovoze a spotrebných daní,
- d) poverený príslušník Policajného zboru,

- e) poverený príslušník vojenskej polície v konaní o trestných činoch príslušníkov ozbrojených síl,
- f) poverený príslušník Zboru väzenskej a justičnej stráže v konaní o trestných činoch osôb vo výkone trestu odňatia slobody alebo vo väzbe,
- g) poverený pracovník finančnej správy, ak ide o trestné činy spáchané v súvislosti s porušením colných predpisov alebo daňových predpisov v oblasti dane z pridanej hodnoty pri dovoze a spotrebných daní,
- h) veliteľ námornej lode v konaní o trestných činoch spáchaných na tejto lodi.

Policajt uvedený pod písm. a) až c) vykonáva vyšetrovanie o:

1. Zločinoch.
2. Prečinoch, ak **je zároveň daná niektorá z okolností uvedených v § 200 ods. 2 Trestného poriadku**, a teda ak:
  - a) je obvinený vo väzbe, vo výkone trestu odňatia slobody alebo na pozorovaní v zdravotníckom ústave okrem prečinov spáchaných vo výkone väzby alebo vo výkone trestu odňatia slobody,
  - b) ide o náhle úmrtie obvineného vo výkone väzby alebo odsúdeného vo výkone trestu odňatia slobody,
  - c) ide o trestné konanie proti právnickej osobe,
  - d) ide o trestné činy extrémizmu, alebo
  - e) to nariadi prokurátor.

Policajt uvedený pod písm. a) až c) vykonáva skrátené vyšetrovanie o:

- a) Prečinoch, ak horná hranica trestnej sadzby prevyšuje 3 roky, a zároveň nie je daná niektorá z okolností uvedených v § 200 ods. 2 Trestného poriadku.

Policajt uvedený pod písm. d) až h) vykonáva skrátené vyšetrovanie o:

- b) Prečinoch, ak horná hranica trestnej sadzby neprevyšuje 3 roky, a zároveň nie je daná niektorá z okolností uvedených v § 200 ods. 2 Trestného poriadku.

Procesným policajtom je potrebné rozumieť aj policajta podľa § 10 ods. 8 Trestného poriadku, podľa ktorého sa policajtom na účely Trestného poriadku rozumie „v rozsahu poverenia úkonov vyšetrovania aj zástupca príslušného orgánu iného štátu, orgánu Európskej únie alebo orgánu vytvoreného spoločne členskými štátmi Európskej únie, ktorý je zaradený do spoločného vyšetrovacieho tímu vytvoreného na základe dohody.“

Procesným policajtom je potrebné rozumieť aj policajta podľa § 10 ods. 9 Trestného poriadku, podľa ktorého sa policajtom na účely Trestného poriadku rozumie „*aj príslušník Policajného zboru, ktorý nie je vyšetrovateľom Policajného zboru alebo povereným príslušníkom Policajného zboru uvedeným v odseku 7 písm. a), b) a d) v rozsahu určenom všeobecne záväzným právnym predpisom, ktorý vydá Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky na vykonávanie rozhodnutí, opatrení a úkonov trestného konania vo vyšetrovaní alebo v skrátanom vyšetrovaní.*“ Ustanovenie § 10 ods. 9 Trestného poriadku odkazuje na vyhlášku Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 192/2017 Z. z. o rozsahu vykonávania rozhodnutí, opatrení a úkonov trestného konania vo vyšetrovaní alebo skrátanom vyšetrovaní.

V zmysle jednotlivých ustanovení predmetnej vyhlášky je na vydanie niektorých rozhodnutí, ako aj ***na vykonanie niektorých opatrení a úkonov v trestnom konaní príslušný aj tzv. neprocesný policajt***, ktorý však nikdy nemôže vykonať celé vyšetrovanie, respektíve skrátané vyšetrovanie.

Zároveň je potrebné dodať, že ***činnosť neprocesného policajta*** podľa zákona o policajnom zbore ***niekedy predchádza aplikácii konkrétneho procesného inštitútu v trestnom konaní*** (bližšie pozri napr. § 92 Trestného poriadku v nadväznosti na § 21 zákona o policajnom zbore, respektíve § § 85 ods. 4 Trestného poriadku v nadväznosti na § 19 zákona o policajnom zbore).

Obvinený

Ústredným subjektom trestného konania je osoba, proti ktorej sa vedie trestné konanie, pričom ju Trestný poriadok označuje rôznymi pojmami, a to najmä v závislosti od štádia, v ktorom sa trestné konanie práve nachádza. **Osoba, proti ktorej sa vedie trestné konanie** disponuje procesným postavením subjektu, ako aj strany trestného konania.

Je potrebné rozlišovať medzi pojmami:

- a) **Podozrivý**, ktorým sa rozumie osoba, proti ktorej sa na podklade trestného oznámenia alebo *ex officio* vedie trestné konanie v štádiu pred začatím trestného stíhania (§ 196 a nasl. Trestného poriadku), respektíve už po začatí trestného stíhania vo veci, avšak ešte pred vznesením obvinenia (§ 199 a nasl. Trestného poriadku).
- b) **Obvinený**, ktorým sa rozumie osoba, proti ktorej sa vedie trestné konanie v štádiu prípravného konania, ak proti nej už bolo vydané uznesenie o vznesení obvinenia (§ 206 Trestného poriadku).
- c) **Obžalovaný**, ktorým sa rozumie osoba, proti ktorej sa vedie trestné konanie v súdnej časti trestného konania po nariadení hlavného pojednávania (§ 10 ods. 12 Trestného poriadku).
- d) **Odsúdený**, ktorým sa rozumie osoba, proti ktorej sa vedie trestné konanie v rámci vykonávacieho konania po nadobudnutí právoplatnosti a vykonateľnosti odsudzujúceho rozsudku, respektíve trestného rozkazu (§ 10 ods. 13 Trestného poriadku).

Pokiaľ však z povahy veci nevyplýva niečo iné, **Trestný poriadok** na označenie osoby, proti ktorej sa vedie trestné konanie **používa všeobecný pojem obvinený** (§ 10 ods. 11 Trestného poriadku).

Obvinený disponuje právami vyplývajúcimi z § 33 Trestného poriadku, ako aj ďalšími právami, medzi ktoré možno zaradiť najmä:

- a) Právo byť od vznesenia obvinenia oboznámený so skutkom, ktorý sa mu kladie za vinu, ako aj s jeho právnou kvalifikáciou.
- b) Právo byť poučený o svojich právach, vrátane práva odoprieť výpoveď a práva zákazu vlastnej inkriminácie.
- c) Právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na primeranú prípravu efektívnej obhajoby.
- d) Právo na preštudovanie vyšetrovacieho spisu po skončení vyšetrovania.
- e) Právo byť prítomný pri vykonávaní procesných úkonov.

f) Právo na tlmočníka a prekladateľa.

Obvinený je však povinný:

- a) Dostaviť sa na predvolanie OČTK a súdu.
- b) Uviesť na začiatku prvého výsluchu adresu, na ktorú sa mu majú doručovať všetky písomnosti súvisiace s prebiehajúcim trestným konaním.
- c) Povinnosť podrobiť predvedeniu.
- d) Povinnosť podrobiť sa úkonom na zistenie totožnosti.
- e) Povinnosť podrobiť sa vyšetreniu duševného stavu, ako aj ďalším zaisťovacím úkonom.

Obhajca

Podľa § 36 ods. 1 Trestného poriadku: „*Obhajcom v trestnom konaní môže byť len advokát.*“ Podmienky pre zápis do zoznamu advokátov, ktorý vedie Slovenská advokátska komora stanovuje Zákon o advokácii.

Podľa § 36 ods. 2 Trestného poriadku obhajca sa pri jednotlivých úkonoch trestného konania môže dať so súhlasom obvineného zastúpiť iným advokátom, ako aj advokátskym koncipientom. V prípravnom konaní sa môže dať obhajca zastúpiť advokátskym koncipientom, ak ide o konanie o prečine a zločine. V konaní pred súdom sa obhajca môže dať zastúpiť advokátskym koncipientom iba ak ide o konanie o prečine (§ 36 ods. 2 Trestného poriadku).

Obhajca **je subjektom, nie však stranou** trestného konania.

Obhajca je povinný poskytovať obvinenému potrebnú právnu pomoc, obhajovať jeho záujmy, a taktiež sa starať, aby boli v konaní objasnené skutočnosti, ktoré obvineného zbavujú viny alebo zmiernujú jeho vinu.

Procesné práva a povinnosti obhajcu sú vymedzené najmä ustanovením § 44 Trestného poriadku. Práva a povinnosti advokáta však z pohľadu stavovských predpisov upravuje aj samotný Zákon o advokácii vrátane Advokátskeho poriadku Slovenskej advokátskej komory a ďalších súvisiacich interných noriem.

Zvolený obhajca:

Obvinený alebo iná oprávnená osoba zvolí obhajcu tým, že ***písomne splnomocní obhajobou advokáta*** (§ 39 ods. 1 Trestného poriadku).

Ak si obvinený nezvolí obhajcu sám a ak mu ho nezvolí ani jeho zákonný zástupca, môže mu ho zvoliť príbuzný v priamom rade, súrodenec, osvojiteľ, osvojenec, manžel, druh alebo zúčastnená osoba (§ 39 ods. 2 Trestného poriadku).

Ustanovený obhajca:

Ak obvinený nemá obhajcu v prípade, v ktorom ho musí mať (ak sú dané dôvody povinnej obhajoby), určí sa mu lehota na zvolenie obhajcu. Ak v tejto lehote nebude obhajca zvolený, ***musí mu byť obhajca bez meškania ustanovený.*** Obhajcu ustanoví a ustanovenie obhajcu zruší v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie a v konaní pred súdom predseda senátu prostredníctvom programového prostriedku schváleného ministerstvom spravodlivosti (§ 40 ods. 1 Trestného poriadku).

Dôvody povinnej obhajoby obvineného:

Po vznesení obvinenia musí mať obvinený obhajcu už v prípravnom konaní, ak:

- a) je vo väzbe, vo výkone trestu odňatia slobody alebo na pozorovaní v zdravotníckom ústave,
- b) je pozbavený spôsobilosti na právne úkony alebo jeho spôsobilosť na právne úkony je obmedzená,
- c) ide o konanie o obzvlášť závažnom zločine,
- d) ide o konanie proti mladistvému,
- e) ide o konanie proti ušlému (§ 37 ods. 1 Trestného poriadku).

Obvinený musí mať obhajcu aj vtedy, ak to považuje súd a v prípravnom konaní prokurátor alebo policajt za nevyhnutné najmä preto, že majú pochybnosť o spôsobilosti obvineného náležite sa obhajovať (§ 37 ods. 2 Trestného poriadku).

Obvinený musí mať obhajcu aj v konaní o vydanie do cudziny a v konaní, v ktorom sa rozhoduje o uložení ochranného liečenia s výnimkou protialkoholického liečenia alebo protitoxikomanického liečenia (§ 37 ods. 3 Trestného poriadku) .

Ak ide o prípad povinnej obhajoby z dôvodu vedenia trestného konania pre obzvlášť závažný zločin, ***obvinený sa môže po prvej porade s obhajcom výslovným vyhlásením vzdať práva na povinnú obhajobu.*** Toto vyhlásenie môže vziať späť. Úkony vykonané po výslovnom vyhlásení o vzdaní sa práva na povinnú obhajobu do späťvzatia tohto vyhlásenia sa nemusia opakovať (§ 37 ods. 4 Trestného poriadku) .

Vo vykonávanom konaní, v ktorom súd rozhoduje na verejnom zasadaní, musí mať odsúdený obhajcu, ak:

- a) je pozbavený spôsobilosti na právne úkony alebo ak je jeho spôsobilosť na právne úkony obmedzená,
- b) ide o podmiennečné prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody mladistvého, ktorý v čase konania verejného zasadania nedovršil osemnásť rok,
- c) je vo väzbe, alebo
- d) sú pochybnosti o jeho spôsobilosti náležite sa obhajovať (§ 38 ods. 1 Trestného poriadku).

V konaní o mimoriadnych opravných prostriedkoch musí mať odsúdený obhajcu, ak:

- a) ide o prípady uvedené v § 37 ods. 1 písm. a), b) alebo c) Trestného poriadku,

b) je mladistvý a v čase konania verejného zasadania o mimoriadnom opravnom prostriedku nedovŕšil osemnásť rok,

c) sú pochybnosti o jeho spôsobilosti náležite sa obhajovať,

d) ide o konanie proti odsúdenému, ktorý zomrel (§ 38 ods. 2 Trestného poriadku).

Náhradný obhajca:

Ak je *dôvodná obava, že by mohol byť zmarený v prípravnom konaní výsluch obvineného*, ktorý trvá na prítomnosti obhajcu, *hlavné pojednávanie alebo verejné zasadnutie pre neprítomnosť zvoleného obhajcu alebo ustanoveného obhajcu*, môže byť obvinenému *popri* zvolenom obhajcovi alebo ustanovenom obhajcovi ustanovený náhradný obhajca (§ 42 ods. 1 Trestného poriadku).

Náhradný obhajca má *rovnaké práva a povinnosti ako zvolený obhajca alebo ustanovený obhajca*. Na hlavnom pojednávaní a verejnom zasadnutí ich však môže vykonávať *iba v prípade neúčasti* zvoleného obhajcu alebo ustanoveného obhajcu (§ 42 ods. 2 Trestného poriadku).

Poškodený

Podľa § 46 ods. 1 Trestného poriadku „*Poškodený je osoba, ktorej bolo trestným činom ublížené na zdraví, spôsobená majetková, morálna alebo iná škoda alebo boli porušené či ohrozené jej iné zákonom chránené práva alebo slobody*“.

Poškodený v trestnom konaní je **subjektom**, ako aj **stranou trestného konania**, a to bez ohľadu na to, či uplatnil nárok na náhradu škody v trestnom konaní.

Ako už bolo vyššie uvedené, základný právny rámec procesného postavenia poškodeného v trestnom konaní je determinovaný zásadou ochrany práv poškodeného, ktorej materiálny obsah vyplýva z § 2 ods. 21 Trestného poriadku.

Pojem poškodený **je trestno-procesným pojmom a nemožno ho zamieňať s pojmom obeť trestného činu**, ktorý Trestný poriadok legálne nedefinuje, pričom vymedzenie tohto pojmu poskytuje výlučne zákon o obetiach (§ 2 ods. 1 písm. b) až d) zákona o obetiach).

Na základe uvedeného **pojem obeť trestného činu je pojmom širším ako pojem poškodený**, pričom však obeťou trestného činu môže byť len fyzická osoba a poškodeným môže byť tak fyzická, ako aj právnická osoba, respektíve štát.

Podľa § 3 ods. 6 zákona o obetiach: „*Obeť má v trestnom konaní postavenie oznamovateľa trestného činu, poškodeného alebo svedka a patria jej práva a povinnosti upravené v Trestnom poriadku súvisiace s uvedeným postavením.*“

V trestnom konaní rozlišujeme medzi:

Poškodeným, ktorý disponuje nárokom na náhradu škody:

Okrem všeobecných práv poškodeného vyplývajúcich z § 46 ods. 1 Trestného poriadku tento disponuje právom byť subjektom tzv. adhézneho konania, a teda má možnosť uplatniť si svoj nárok na náhradu škody priamo v trestnom konaní za kumulatívneho splnenia nasledovných podmienok:

- a) Má voči obvinenému nárok na náhradu škody podľa zákona.
- b) Poškodený svoj nárok uplatnil v rámci trestného konania.
- c) Svoj nárok uplatnil včas, a teda najneskôr do skončenia vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania.
- d) Svoj nárok uplatnil riadne, a teda odôvodnil ho tak čo do dôvodu, ako aj výšky.

Pokiaľ súd uzná obžalovaného za vinného, môže o riadne a včas uplatnenom nároku poškodeného na náhradu škody rozhodnúť tak, že:

- a) Prizná poškodenému nárok na náhradu škody proti obžalovanému, ak samotný nárok a jeho výška sú odôvodnené výsledkami trestného konania (vyplývajú z podkladu pre rozhodnutie súdu).
- b) Odkáže poškodeného s celým nárokom na náhradu škody na civilný proces alebo na konanie pred iným príslušným orgánom.
- c) Prizná poškodenému nárok na náhradu škody len z časti, pričom so zvyškom ho odkáže na civilný proces alebo na konanie pred iným príslušným orgánom.

Rozhodnutie o náhrade škody je súčasťou výrokovvej časti rozsudku.

Súd uloží obžalovanému vždy povinnosť nahradiť neuhradenú škodu alebo jej neuhradenú časť, ak jej výška je súčasťou popisu skutku uvedeného vo výroku rozsudku, ktorým bol obžalovaný uznaný za vinného, alebo ak ide o náhradu morálnej škody spôsobenej úmyselným násilným trestným činom podľa osobitného zákona, ak škoda nebola dosiaľ uhradená (§ 287 ods. 1 Trestného poriadku).

Pokiaľ súd oslobodí obžalovaného spod obžaloby, o riadne a včas uplatnenom nároku poškodeného na náhradu škody rozhodne tak, že:

- a) Odkáže poškodeného s nárokom na civilný proces alebo na konanie pred iným príslušným orgánom.

Poškodeným, ktorý nedisponuje nárokom na náhradu škody:

Tento poškodený disponuje len právami vymedzenými v § 46 ods. 1 Trestného poriadku.

Zúčastnená osoba

Podľa § 45 ods. 1 Trestného poriadku: „*Zúčastnená osoba je osoba, ktorej môže byť, podľa návrhu má byť alebo bola zhabaná vec alebo časť majetku.*“

Zúčastnená osoba **má postavenie subjektu**, ako aj **strany trestného konania** podľa § 10 ods. 10 Trestného poriadku. Zúčastnenú osobu je v trestnom konaní potrebné odlišovať od obvineného, respektíve obžalovaného, avšak je potrebné zároveň uviesť, že ich záujmy sú do značnej miery previazané, obdobne ako je tomu v prípade prokurátora a poškodeného.

Zúčastnená osoba má právo:

- a) po podaní návrhu na uloženie ochranného opatrenia vyjadriť sa ku všetkým skutočnostiam a dôkazom, o ktoré sa návrh opiera,
- b) byť prítomná na hlavnom pojednávaní a verejnom zasadnutí, robiť na nich návrhy, predkladať dôkazy a nazeráť do spisov,
- c) podávať v prípadoch ustanovených týmto zákonom opravné prostriedky (§ 45 ods. 2 Trestného poriadku).

Orgány činné v trestnom konaní a súd sú povinné zúčastnenú osobu o jej právach poučiť a poskytnúť jej možnosť ich uplatnenia vrátane poučenia o doručovaní a následkoch s tým spojených.

V prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie na návrh prokurátora a v konaní pred súdom predseda senátu ustanoví opatrením zúčastnenej osobe splnomocnenca zo zoznamu advokátov, ak je to potrebné na ochranu jej záujmov (§ 45 ods. 5 Trestného poriadku).

Zúčastnená osoba je povinná pri prvom úkone s ňou uviesť adresu, na ktorú sa jej majú písomnosti doručovať vrátane písomností určených do vlastných rúk, ako aj spôsob doručovania s tým, že ak túto adresu alebo spôsob doručovania zmení, musí takú skutočnosť bez meškania oznámiť príslušnému orgánu; o doručovaní a následkoch s tým spojených orgán činný v trestnom konaní alebo súd zúčastnenú osobu poučí.

Splnomocnenec poškodeného a zúčastnenej osoby

Podľa § 53 ods. 1 Trestného poriadku: „*Zúčastnená osoba a poškodený sa môžu dať zastupovať splnomocnencom. Splnomocnencom poškodeného môže byť aj poverený zástupca organizácie na pomoc poškodeným.*“

Splnomocnenec poškodeného a zúčastnenej osoby (ďalej len „splnomocnenec“) **je subjektom, nie však stranou trestného konania.**

Splnomocnencom môže byť **len fyzická osoba**, ktorá ma plnú spôsobilosť na právne úkony. Splnomocnencom na hlavnom pojednávaní a verejnom zasadnutí **nemôže byť ten**, kto je na hlavné pojednávanie a verejné zasadnutie predvolaný ako svedok, znalec, prekladateľ alebo tlmočník. **Splnomocnencom poškodeného** môže aj poverený zástupca organizácie na pomoc poškodeným (§ 53 ods. 2 Trestného poriadku).

Splnomocnencom zúčastnenej osoby alebo poškodeného v trestnom konaní, v ktorom sa prejednávajú utajované skutočnosti, môže byť **iba advokát alebo osoba, ktorá sa môže oboznamovať s utajovanou skutočnosťou** na príslušnom úseku (§ 53 ods. 3 Trestného poriadku).

Splnomocnenec:

- a) Je oprávnený robiť za zúčastnenú osobu alebo poškodeného návrhy na vykonanie dôkazov,
- b) Je oprávnený podávať žiadosti a opravné prostriedky,
- c) Je oprávnený zúčastniť sa všetkých úkonov, na ktorých sa môže zúčastniť zúčastnená osoba alebo poškodený,
- d) Poškodeného má právo uplatňovať konkrétne návrhy na účely uzavretia zmluvy alebo dohody s obvineným o náhrade škody; tieto návrhy môže uplatňovať aj prostredníctvom probačného a mediačného úradníka (§ 54 ods. 1 Trestného poriadku).

Ak splnomocnenec zúčastnenej osoby alebo poškodeného chce navrhnúť dôkazy, ktoré sú mu známe, musí návrh na ich vykonanie predložiť súdu prvého stupňa najneskoršie v priebehu dokazovania na hlavnom pojednávaní. Ak splnomocnenec zúčastnenej osoby alebo poškodeného návrh na vykonanie dôkazov predloží písomne súdu, súd je povinný s takýmto návrhom oboznámiť prokurátora a obvineného (§ 54 ods. 2 Trestného poriadku).

Procesné úkony

Procesný úkon predstavuje *právnu skutočnosť* závislú od vôle aktívne legitimovaného subjektu, s ktorou Trestný poriadok spája *vznik, zmenu, zánik trestno-procesných vzťahov*. Trestný poriadok procesné úkony označuje ako „*úkony trestného konania*“ (§ 55 a nasl. Trestného poriadku).

Podľa § 55 ods. 1 Trestného poriadku „*Pri vykonávaní úkonov trestného konania musia orgány činné v trestnom konaní, súd a osoby príslušné vykonávať úkony trestného konania zaobchádzať s osobami zúčastnenými na úkone tak, ako to vyžaduje účel trestného konania; vždy sa musí rešpektovať ich dôstojnosť a ich ústavou zaručené základné práva a slobody.*“ Citované ustanovenie Trestného poriadku je vyjadrením potreby zachovávanía zásady zdržanlivosti pri každom procesnom úkone.

Trestný poriadok upravuje formu, obsah a aktívne procesne legitimované subjekty procesných úkonov.

Najdôležitejšou požiadavkou realizácie procesných úkonov, a to osobitne zo strany orgánov verejnej moci je, aby boli *uskutočňované v súlade so zákonom* (čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a § 2 ods. 1 Trestného poriadku).

Pokiaľ ide o *miesto a čas realizácie procesných úkonov*, tieto sa spravidla realizujú v úradných miestnostiach v čase medzi 7:00 hod. a 20:00 hod. (§ 55 ods. 2 Trestného poriadku). Ak to však povaha alebo časové aspekty vykonania procesného úkonu vyžadujú, možno konkrétny procesný úkon vykonať aj mimo úradných miestností (napr. na mieste trestného činu), a taktiež mimo uvedených hodín, a to bez ohľadu to, či sa jedná o pracovný deň, deň pracovného pokoja, deň pracovného voľna, respektíve štátny sviatok.

Procesné úkony možno vo všeobecnej rovine rozdeliť do troch základných skupín:

1. *Úkony týkajúce sa začatia trestného konania a začatia trestného stíhania*, a to napr. trestné oznámenie (§ 62 ods. 2 Trestného poriadku), uznesenie o začatí trestného stíhania (§ 199 Trestného poriadku), ako aj rôzne zaist'ovacie, neodkladné a neopakovateľné úkony atď.
2. *Úkony týkajúce sa priebehu trestného stíhania*, a to napr. uznesenie o vznesení obvinenia (§ 206 Trestného poriadku), rozhodovanie o väzbe (§ 72 ods. 1 a nasl. Trestného poriadku), uznesenie o prerušení trestného stíhania (§ 228 Trestného poriadku), žiadosť o prepustenie z väzby (§ 79 ods. 3 Trestného poriadku), opravné

prostriedky proti procesným a meritórnym rozhodnutiam OČTK a súdov, návrhy na vykonanie ďalších dôkazov atď.

3. **Úkony týkajúce sa skončenia trestného stíhania**, a to napr. uznesenie o zastavení trestného stíhania (§ 215 Trestného poriadku), trestný rozkaz, oslobodzujúci a oslobodzujúci rozsudok, niektoré uznesenia odklonného charakteru atď.

Dožiadanie

Podľa § 56 ods. 1 Trestného poriadku: „*Predseda senátu, sudca pre prípravné konanie, prokurátor, policajt, probačný a mediačný úradník, vyšší súdny úradník, súdny tajomník a asistent prokurátora vykonávajú jednotlivé úkony trestného konania vo svojom obvode spravidla osobne. Mimo svojho obvodu realizujú jednotlivé úkony trestného konania dožiadanim okresného súdu, prokurátora alebo policajta, v ktorého obvode má byť úkon vykonaný, alebo prostredníctvom videokonferenčného zariadenia; ak nie je úkon vykonávaný prostredníctvom videokonferenčného zariadenia, vykonajú ho mimo svojho obvodu osobne, len ak vec nepripúšťa odklad alebo je to na riadne posúdenie veci nevyhnutné.*“

Najvyšší súd Slovenskej republiky, Špecializovaný trestný súd a krajský súd môžu jednotlivé úkony aj vo svojom vlastnom obvode **vykonať dožiadanim okresného súdu**, v ktorého obvode má byť úkon vykonaný. Najvyšší súd Slovenskej republiky a Špecializovaný trestný súd to môžu **urobiť aj dožiadanim krajského súdu** (§ 56 ods. 2 Trestného poriadku).

V dožiadaní treba uviesť spisové údaje vrátane skutkových okolností činu, ktorých sa dožiadanie týka, a jeho právnu kvalifikáciu. Ak treba, pripojí dožadujúci orgán spisy a poukáže na tie ich časti, v ktorých sú potrebné údaje uvedené. Dožiadaný orgán je podľa povahy veci a podľa toho, čo pri vykonávaní úkonu vyšlo najavo, oprávnený a povinný vykonať i ďalšie nevyhnutné úkony, najmä vypočuť ďalšie osoby a objasňovať okolnosti uvedené v dožiadaní, ak to môže prispieť k rýchlemu a správne rozhodnutiu veci (§ 57 ods. 1 Trestného poriadku).

Dožiadanie sa vybavuje spravidla **do siedmich dní** odo dňa jeho doručenia. Ak dožiadanie nemožno vykonať v tejto lehote, dožiadaný orgán o tom vyrozumie dožadujúci orgán (§ 57 ods. 3 Trestného poriadku).

Zápisnica

Priebeh **každého procesného úkonu** trestného konania je potrebné podľa ustanovenia § 58 až § 61 Trestného poriadku zachytiť písomne do zápisnice, a to spravidla priamo pri úkone a v prípade, že to situácia neumožňuje bezprostredne po realizácii toho-ktorého úkonu trestného konania.

Trestný poriadok striktne predpisuje zapisovanie ako podstatnú formálnu náležitosť vykonania procesného úkonu, a to z toho dôvodu, že iba správne a úplné zapisovanie priebehu každého jednotlivého úkonu trestného konania umožňuje následný prieskum procesného postupu OČTK a súdu, respektíve prieskum ich rozhodnutí v rámci inštančného konania.

Obsahové náležitosti zápisnice sú podľa § 58 ods. 1 Trestného poriadku nasledovné:

- a) označenie súdu, prokuratúry alebo iného orgánu vykonávajúceho úkon,
- b) miesto, čas a predmet úkonu,
- c) meno a priezvisko úradných osôb a ich funkcie, meno a priezvisko, dátum narodenia a bydlisko alebo sídlo osôb, ktoré sa na úkone zúčastnili, a u obvineného, poškodeného alebo svedka aj adresu, ktorú uvedie na účely doručovania,
- d) stručné, ale výstižné opísanie priebehu úkonu, z ktorého je zrejmé i zachovanie zákonných ustanovení upravujúcich vykonávanie úkonu, ďalej podstatný obsah rozhodnutí vyhlásených pri úkone, a ak bol pri úkone doručený rovnopis rozhodnutia, osvedčenie o tomto doručení,
- e) návrhy strán, poskytnutie poučenia, prípadne vyjadrenie poučených osôb,
- f) námietky strán alebo vypočúvaných osôb proti obsahu zápisnice.

Zápisnica sa spisuje **vždy v slovenskom jazyku**, a to aj prípade uskutočnenia výsluchu osoby, ktorá neovláda slovenský jazyk.

Ustanovenie § 58 Trestného poriadku osobitne upravuje vyhotovovanie zápisníc **v súdnej časti trestného konania**, a to konkrétne na hlavnom pojednávaní a verejnom zasadnutí.

Ak má zápisnica o výsluchu viac strán, **musí vypočúvaná osoba podpísať každú stranu zápisnice** alebo autorizovať podľa osobitného predpisu každý samostatný elektronický dokument tvoriaci zápisnicu. Ak vypočúvaný alebo iná osoba pribratá k úkonu odmietne zápisnicu podpísať, uvedie sa to do zápisnice s poznamenaním dôvodu odmietnutia (§ 59 ods. 1 Trestného poriadku).

Ustanovenie § 61 Trestného poriadku osobitne upravuje zápisnicu o hlasovaní senátu. *V zápisnici o hlasovaní sa okrem všeobecných náležitostí uvedie:*

- a) postup pri jednotlivých hlasovaniach, ich výsledok a výrok rozhodnutia,
- b) mienka odlišná od názoru väčšiny, a to v celom znení i so stručným odôvodnením.

Zápisnicu o hlasovaní *podpisujú všetci členovia senátu a zapisovateľ*.

Zápisnica o hlasovaní sa zalepí a pripojí k zápisnici o pojednávaní. Ak osobitný predpis neustanovuje inak, otvoriť ju smie len predseda senátu na nadriadenom súde pri rozhodovaní o opravnom prostriedku a predseda senátu najvyššieho súdu pri rozhodovaní o dovolaní, ako aj sudca poverený vyhotovením rozsudku; po nazretí ju opäť zalepí a otvorenie potvrdí svojím podpisom.

Zápisnica o hlasovaní sa nespíše, ak ide o jednoduché rozhodnutia, na ktorých sa senát uzniesol jednomyselne a ktorým predchádzala porada iba v pojednávacej sieni bez prerušenia pojednávania. V zápisnici o pojednávaní sa v takom prípade poznamená, že k uzneseniu došlo bez prerušenia pojednávania.

Podanie

Podľa § 62 ods. 1 Trestného poriadku: „*Podanie sa posudzuje vždy podľa obsahu, aj keď je nesprávne označené.*“

Pod pojmom podanie je potrebné vo všeobecnosti rozumieť podnet na vykonanie úkonu trestného konania, respektíve oznámenie, ktoré má pre trestné konanie určitý význam. Obsahom podania je buď návrh, opravný prostriedok, žiadosť alebo iný podnet na vykonanie konkrétneho procesného úkonu.

Možno ho urobiť *písomne, ústne do zápisnice, telegraficky, telefaxom, elektronickými prostriedkami podpísané s kvalifikovaným elektronickým podpisom* podľa osobitného zákona alebo bez kvalifikovaného elektronického podpisu. Podanie urobené telegraficky, telefaxom alebo elektronickými prostriedkami bez kvalifikovaného elektronického podpisu **treba potvrdiť písomne alebo ústne do zápisnice do troch pracovných dní**, inak sa o podaní nekoná (§ 62 ods. 1 Trestného poriadku).

Podľa § 62 ods. 2 Trestného poriadku: „*Ak sa oznámenie o skutočnostiach, že bol spáchaný trestný čin (ďalej len „trestné oznámenie“)* podáva ústne, *treba oznamovateľa poučiť o zodpovednosti za uvedenie vedome nepravdivých údajov vrátane následkov krivého obvinenia, o možnosti a podmienkach poskytnutia ochrany pred neoprávneným postihom v pracovnoprávnom vzťahu podľa osobitného predpisu (zákon č. 54/ 2019 Z.z o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti) a vypočuť o okolnostiach, za ktorých bol čin spáchaný, o osobných pomeroch toho, na koho sa oznámenie podáva, o dôkazoch a výške škody a iných následkoch, ktoré boli spôsobené trestným činom; ak je oznamovateľ súčasne poškodeným alebo jeho splnomocnencom, musí sa vypočuť aj o tom, či žiada, aby súd rozhodol o jeho nároku na náhradu škody v trestnom konaní. Výsluch osoby, ktorá podáva oznámenie, sa má vykonať tak, aby sa získali podklady na ďalšie konanie. Na žiadosť oznamovateľa sa v trestnom oznámení neuvedú údaje o jeho totožnosti. Materiály, ktoré umožňujú zistenie totožnosti takého oznamovateľa, sa ukladajú na prokuratúre. Do spisu sa zakladajú len s jeho súhlasom.*“

Podanie, ktoré neobsahuje údaje o totožnosti odosielateľa alebo obsahuje nepravdivé údaje o totožnosti odosielateľa, sa považuje za **anonymné podanie**. To platí aj pre trestné oznámenie. Ak z obsahu anonymného podania nevyplýva dôvodné podozrenie, že bol spáchaný trestný čin, orgán činný v trestnom konaní **nie je povinný anonymné podanie vybavovať**. Orgán činný v trestnom konaní postúpi takéto anonymné podanie na prešetrenie jeho obsahu inému orgánu,

ak z jeho obsahu vyplýva, že ide o vec, ktorá patrí do pôsobnosti iného orgánu. O postupe s anonymným podaním sa vyhotoví záznam (§ 62 ods. 3 Trestného poriadku).

Ak bola zápisnica o ústnom podaní trestného oznámenia *spísaná na súde*, pošle ju súd bez odkladu prokurátorovi.

Lehoty

Pod pojmom lehota je potrebné rozumieť **určenie času**, po ktorý OČTK, súd, procesná strana, respektíve iná osoba zúčastnená na trestnom konaní **môže vykonať určitý procesný úkon**. Od pojmu lehota je potrebné dôsledne **odlišovať pojem termín**, ktorým sa rozumie presné označenie času, kedy sa úkon trestného konania začne realizovať (napr. termín hlavného pojednávania).

Lehotou sa rozumie určenie času:

- a) Počas, ktorého môže byť procesný úkon aktívne procesne legitimovaným subjektom vykonaný (napr. podanie odvolania).
- b) Počas, ktorého môže určitý procesný úkon trvať (napr. trvanie väzby).
- c) S uplynutím, ktorého spája iné účinky (napr. určenie skúšobnej doby podmieneného zastavenia trestného stíhania).

Termín spravidla určuje OČTK alebo súd, pričom lehota môže byť stanovená jednak zákonom, ale aj OČTK, respektíve súdom.

Z pohľadu účinkov uplynutia lehoty je potrebné rozlišovať medzi:

- a) ***Prekluzívnymi lehotami***, ktorých uplynutím zaniká možnosť aktívne procesne legitimovaného subjektu vykonať úkon trestného konania, respektíve pokračovať v jeho vykonávaní (napr. lehoty na podanie opravného prostriedku, lehota väzby, lehoty zadržania atď.).
- b) ***Poriadkovými lehotami***, ktorých uplynutím nedochádza k zániku možnosti vykonať úkon trestného konania (napr. lehota na vybavenie trestného oznámenia podľa § 196 ods. 2 Trestného poriadku, respektíve lehota na skončenie skráteného vyšetrovania § 203 ods. 2 Trestného poriadku, lehota na nariadenie termínu hlavného pojednávania po tom, čo bolo odročené na neurčito podľa § 277 ods. 1 Trestného poriadku). Nedodržanie poriadkových zo strany OČTK alebo súdu môže mať za následok len disciplinárny postih alebo vznik zodpovednostného vzťahu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci podľa zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov.

Problematiku počítania lehôt upravuje § 63 Trestného poriadku, podľa ktorého:

- a) Lehota určená podľa hodín začína plynúť začatím úkonu trestného konania, a teda *a momento ad momentum*.
- b) Do lehoty určenej podľa dní sa nezapočítava deň, v ktorom nastala udalosť, ktorá je rozhodujúca pre začatie jej plynutia (napr. deň doručenia rozhodnutia OČTK alebo súdu obvinenému).
- c) Lehota určená podľa týždňov, mesiacov a rokov sa skončí uplynutím toho dňa, ktorý svojím pomenovaním alebo číselným označením zodpovedá dňu, v ktorom sa stala udalosť určujúca začiatok lehoty. Ak chýba tento deň v poslednom mesiaci lehoty, končí sa lehota uplynutím posledného dňa tohto mesiaca.

Ak pripadne ***koniec lehoty na deň pracovného pokoja alebo pracovného voľna***, pokladá sa za posledný deň lehoty najbližší budúci pracovný deň. To neplatí pre lehotu väzby (§ 63 ods. 5 Trestného poriadku).

Problematiku zmierňovania nepriaznivých účinkov uplynutia prekluzívnych a poriadkových ***lehôt*** upravuje Trestný poriadok v ustanoveniach § 63 ods. 6 a § 64, v ktorých sú zakotvené inštitúty zachovania a navrátenia lehoty.

Doručovanie

Doručovanie upravené v ustanovenia § 65 až 68 Trestného poriadku predstavuje významný procesný úkon, prostredníctvom ktorého sa zabezpečuje odovzdanie písomne vyhotovených procesných, respektíve meritórnych rozhodnutí alebo iných písomností osobe, ktorej sa tieto bezprostredne týkajú.

Doručovanie v trestnom konaní sa realizuje buď *priamo pri procesnom úkone*, prostredníctvom *poštového podniku* alebo v odôvodnených prípadoch cestou *obce*, respektíve príslušného *útvary policajného zboru*.

Obvinenému a poškodenému sa písomnosti doručujú *vždy na adresu, ktorú uviedli* na tento účel.

V prípadoch neúspešného doručenia v taxatívne ustanovených prípadoch zákon upravuje aj *tzv. náhradné doručovanie* (§ 65 ods. 3 až 5 Trestného poriadku).

Ak nebol adresát zásielky zastihnutý na adrese, ktorú na tieto účely uviedol, doručí sa *inej dospelej osobe* bývajúcej v tom istom byte alebo v tom istom dome, alebo zamestnanej na tom istom pracovisku, *ak je ochotná písomnosť prevziať* a jej *odovzdanie obstarat'*. Ak niet takej osoby, písomnosť sa uloží u orgánu, ktorý zásielku doručuje, a adresát sa vhodným spôsobom vyrozumie, kde a kedy si ju môže vyzdvihnúť. Písomnosť sa považuje za doručení dňom, keď bola uložená, aj keď sa adresát o uložení nedozvedel (§ 65 ods. 3 Trestného poriadku). Písomnosť sa považuje za doručení adresátovi aj vtedy, ak sa zásielka vráti z adresy, ktorú na tieto účely uviedol, s tým, že adresát je neznámy, a to dňom, keď bola zásielka vrátená orgánu činnému v trestnom konaní alebo súdu, aj keď sa adresát o tom nedozvedel (§ 65 ods. 4 Trestného poriadku).

Ak si adresát vyhradí doručovanie zásielok *do poštového priečinka*, pošta adresátovi oznámi príchod zásielky, možnosť prevzatia a odbernú lehotu na predpísanom tlačive, ktoré vloží do poštového priečinka. Ak si adresát na základe dohody preberá zásielky na pošte a nemá pridelený poštový priečinok, pošta tieto zásielky neoznamuje. V oboch prípadoch sa dátum príchodu zásielky považuje za dátum uloženia. Ak si adresát zásielku nevyzdvihne do troch pracovných dní od uloženia, posledný deň tejto lehoty sa považuje za deň doručenia, aj keď sa adresát o uložení nedozvedel (§ 65 ods. 5 Trestného poriadku).

Pri najzávažnejších písomnostiach súvisiacich s trestným konaním stanovuje Trestný poriadok doručovanie do vlastných rúk buď priamo *ex lege* alebo na základe vlastnej úvahy OČTK, respektíve súdu (§ 66 Trestného poriadku).

Náhradné doručenie je vylúčené v prípadoch doručovania obžaloby, uznesenia o podmienечnom zastavení trestného stíhania a trestného rozkazu (§ 66 ods. 3 Trestného poriadku).

Osobitosti doručovania právnickým osobám upravuje § 68 Trestného poriadku.

Nazeranie do spisov

Právo nazerať do spisov je zakotvené v § 69 Trestného poriadku, pričom ide o významné procesné oprávnenie jednotlivých subjektov trestného konania, prostredníctvom ktorého sa títo oboznamujú s obsahom vyšetrovacieho, respektíve súdneho spisu, čomu následne môžu prispôbiť spôsob výkonu svojich procesných oprávnení, a taktiež plnenia procesných povinností.

Inými slovami povedané, nazeranie do spisov umožňuje subjektom trestného konania uvažovať o najvhodnejšom procesnom postupe, a taktiež im umožňuje riadne a včas predkladať návrhy, žiadosti a opravné prostriedky.

Právom nazerať do spisu podľa § 69 ods. 1 Trestného poriadku disponuje:

- a) Obvinený a jeho obhajca,
- b) Poškodený a jeho splnomocnenec, a taktiež oznamovateľ trestného činu, ak nie je zároveň poškodeným,
- c) Zúčastnená osoba a jej splnomocnenec,
- d) V konaní pred súdom prokurátor, probačný a mediačný úradník, vyšší súdny úradník, súdny tajomník a asistent prokurátora,
- e) Zákonný zástupca obvineného, poškodeného a zúčastnenej osoby, ak tieto osoby sú pozbavené spôsobilosti na právne úkony alebo ich spôsobilosť na právne úkony je obmedzená.
- f) Iné osoby tak môžu urobiť so súhlasom predsedu senátu a v prípravnom konaní so súhlasom OČTK, avšak len pokiaľ je to potrebné na uplatnenie ich práv.

V rozsahu výkonu znaleckej činnosti sa so spisom môže oboznamovať taktiež znalec (§ 145 ods. 1 Trestného poriadku).

Uvedené subjekty majú taktiež ***právo robiť si zo spisu výpisky a poznámky a obstarávať si na svoje trovy kópie spisov a ich častí***. Trovy neuhrádza prokurátor, probačný a mediačný úradník, vyšší súdny úradník, súdny tajomník a asistent prokurátora.

Podľa § 69 ods. 2 Trestného poriadku: „*V prípravnom konaní orgán činný v trestnom konaní môže právo nazerať do spisu a s ním spojené práva zo závažných dôvodov odmietnuť, najmä ak v spise nemožno urobiť také opatrenia, ktoré by zabránili zmareniu alebo podstatnému sťaženiu dosiahnutia účelu trestného stíhania.*“ Tieto práva ***nemožno odoprieť obvinenému a obhajcovi a poškodenému po tom, čo boli upozornení na možnosť preštudovať spisy.***

Podľa § 69 ods. 2, ods. 3 Trestného poriadku: „*Tomu, kto má právo byť pri úkone prítomný, nemožno odoprieť nazretie do zápisnice o tomto úkone. Obvinenému a jeho obhajcovi nemožno odoprieť nazretie do uznesenia o vznesení obvinenia. V konaní pred súdom nemožno odoprieť nazretie do spisov prokurátorovi, obvinenému a jeho obhajcovi, poškodenému, zúčastnenej osobe a ich splnomocnencom.*“

Pri povoľovaní nazerať do spisov je nevyhnutné urobiť také opatrenia, aby boli zachované utajované skutočnosti, obchodné tajomstvo, bankové tajomstvo, daňové tajomstvo, poštové tajomstvo alebo telekomunikačné tajomstvo. Ak by v súvislosti s nazretím do spisov hrozila **obava z priet'ahov konania**, je v prípravnom konaní orgán činný v trestnom konaní a v konaní pred súdom predseda senátu oprávnený **ustanoviť primeranú lehotu** (§ 69 ods. 5 Trestného poriadku).

Rovnaké práva ako orgán činný v trestnom konaní má **aj sudca pre prípravné konanie**, ak v čase konania v rámci svojej právomoci nakladá so spisom (§ 69 ods. 6 Trestného poriadku).

Poriadková pokuta

Podľa § 70 ods. 1 Trestného poriadku: „*Kto napriek predchádzajúcemu napomenutiu ruší konanie alebo kto sa voči súdu, prokurátorovi, alebo policajtovi správa urážlivo, alebo kto bez dostatočného ospravedlnenia neposlúchne príkaz, alebo nevyhoví výzve alebo predvolaniu podľa tohto zákona, toho môže sudca a v prípravnom konaní prokurátor alebo policajt potrestať poriadkovou pokutou do 1 650 eur; ak ide o právnickú osobu, až do 16 590 eur. Na možnosť uloženia poriadkovej pokuty musia byť dotknuté osoby vopred upozornené.*“

Inštitút poriadkovej pokuty zakotvený v § 70 Trestného poriadku **umožňuje OČTK a súdu ničím nerušený a dôstojný priebeh jednotlivých úkonov trestného konania a uposlúchnutie ich výzvy.**

Ak sa uvedeného konania dopustí prokurátor, obhajca alebo príslušník v služobnom pomere, **môže sa jeho prejednanie prenechať príslušnému orgánu na disciplinárne konanie.** Ak sa takého konania dopustí osoba, ktorá je vo väzbe alebo výkone trestu odňatia slobody, môže sa prenechať riaditeľovi ústavu na výkon väzby alebo ústavu na výkon trestu odňatia slobody na disciplinárne potrestanie (§ 70 ods. 2 Trestného poriadku).

Proti rozhodnutiu a uloženiu poriadkovej pokuty je prípustná sťažnosť, ktorá má **suspenzívny účinok.**

Rozhodnutia v trestnom konaní

Rozhodnutím v trestnom konaní je potrebné rozumieť individuálny právny akt, respektíve akt aplikácie práva vydaný OČTK alebo súdom, a to vrátane tzv. pomocných osôb. Rozhodnutia v trestnom konaní spravidla obsahujú právny názor a autoritatívne riešenie otázok vzťahujúcich sa k vlastnému predmetu trestného konania (meritórne otázky), a taktiež k vedeniu trestného konania v kontexte napĺňania jeho účelu (procesné otázky). Rozhodnutia predstavujú najdôležitejšie procesné úkony, ktoré majú zákonom určenú formu, zákonom určený obsah, ako aj zákonom určený postup ich prijatia.

Podľa vzťahu k vlastnému predmetu trestného konania diferencujem medzi rozhodnutiami, ktoré sú:

a) Meritórneho charakteru (rozhodnutia vo veci samej), a to najmä oslobodzujúci a odsudzujúci rozsudok, uznesenie o schválení zmieru a zastavení trestného stíhania, uznesenie o zastavení trestného stíhania, uznesenie o osvedčení sa v skúšobnej dobe podmieneného zastavenia trestného stíhania a trestný rozkaz.

b) Procesného charakteru (ostatné rozhodnutia), a to najmä rozhodnutia, ktoré sú predpokladom, respektíve na ktorých sú vystavané meritórne rozhodnutia alebo uskutočňujú výkon meritórnych rozhodnutí (napr. príkaz na domovú prehliadku, príkaz na prehliadku iných priestorov a pozemkov, uznesenie o zabezpečení svedka, príkaz na zatknutie, uznesenie o vzatí do väzby, uznesenie o uložení poriadkovej pokuty, príkaz na sledovanie osôb a vecí, príkaz na odpočúvanie a záznam telekomunikačnej prevádzky atď.).

Obžaloba a návrh na schválenie dohody o vine a treste sú rozhodnutiami *sui generis*.

Obžaloba, uznesenie a začatí trestného stíhania vo veci (§ 199 ods. 1 Trestného poriadku) a uznesenie o vznesení obvinenia (§ 206 ods. 1 Trestného poriadku) sú procesné rozhodnutia meritórneho charakteru. Preto ich označujeme za *tzv. hybridné rozhodnutia*, respektíve *kvázimeritórne rozhodnutia*, ktoré riešia meritórne otázky, avšak nie sú finálnymi rozhodnutiami.

Okrem rozsudku, uznesenia a príkazu Trestný poriadok rozlišuje aj formu *opatrenia*, za ktoré možno považovať neformálne ústne alebo písomné rozhodnutia technicko-organizačnej alebo operatívnej povahy (§ 10 ods. 18 Trestného poriadku).

Súd rozhoduje rozsudkom, trestným rozkazom alebo príkazom, kde to Trestný poriadok výslovne ustanovuje. V ostatných prípadoch súd rozhoduje, ak Trestný poriadok neustanovuje niečo iné alebo ak rozhodnutie nemá technicko-organizačnú alebo operatívnu povahu, uznesením (§ 162 ods. 1 Trestného poriadku).

OČTK rozhodujú, ak Trestný poriadok neustanovuje niečo iné alebo ak rozhodnutie nemá technicko-organizačnú alebo operatívnu povahu, uznesením. Príkazom rozhodujú, kde to Trestný poriadok výslovne ustanovuje (§ 162 ods. 2 Trestného poriadku).

Právoplatnosť a vykonateľnosť rozhodnutí v trestnom konaní upravuje § 183 až 184 Trestného poriadku.

Rozsudok

Vo forme rozsudku rozhoduje výlučne súd vo veci samej (meritórne), a teda len formou rozsudku je možné rozhodnúť o vine, nevine, treste, náhrade škody, respektíve uložení ochranného opatrenia.

Rozsudok ma nezastupiteľný význam pre dosiahnutie samotného účelu trestného konania.

Trestný poriadok upravuje vo svojich ustanoveniach § 163 až 175 Trestného obsah, formu, ako aj spôsob prijatia a vyhlasovania rozsudku.

Rozsudok po úvodných slovách „V mene Slovenskej republiky“ musí obsahovať:

- a) Označenie súdu, o ktorého rozsudok ide, mená a priezviská sudcov a prísediacich, ktorí sa na rozhodnutí zúčastnili, tzv. úvodná časť.
- b) Označenie obžalovaného jeho menom a priezviskom, dátumom a miestom narodenia a bydliska, prípadne inými údajmi potrebnými na to, aby nemohol byť zamenený s inou osobou. Ak ide o osobu podliehajúcu pôsobnosti súdov podľa § 16 ods. 2 Trestného poriadku, uvedie sa i hodnosť obžalovaného a útvar, ktorého je príslušníkom.
- c) Dátum a miesto vyhlásenia rozsudku.
- d) Výrok rozsudku s uvedením zákonných ustanovení, ktoré sa použili tzv. výroková časť
- e) Odôvodnenie, ak zákon neustanovuje niečo iné.
- f) Poučenie o opravnom prostriedku.

Trestný poriadok venuje náležitú pozornosť najmä úprave výrokovej časti rozsudku (§ 163 ods. 3 Trestného poriadku).

Výrok, ktorým sa obžalovaný uznáva za vinného alebo ktorým sa spod obžaloby oslobodzuje, musí presne označovať trestný čin, ktorého sa výrok týka, a to nielen zákonným pomenovaním a uvedením právnej kvalifikácie, ale aj uvedením miesta, času a spôsobu spáchania, prípadne aj s uvedením iných skutočností potrebných na to, aby skutok nemohol byť zamenený s iným, ako aj uvedením všetkých zákonných znakov vrátane tých, ktoré odôvodňujú určitú trestnú sadzbu.

Rozsudok senátu obsahuje aj pomer hlasov, akým bol prijatý výrok o vine, výrok o treste a výrok o ochrannom opatrení.

Trestný poriadok osobitne upravuje formálne a obsahové náležitosti:

- a) Rozsudku, ktorým sa rozhoduje o otázke viny (§ 164 Trestného poriadku),

- b) Odsudzujúceho rozsudku (§ 165 ods. 1 Trestného poriadku),
- c) Oslobodzujúceho rozsudku (§ 165 ods. 2 Trestného poriadku),
- d) Nového rozsudku vo veci po hoci aj čiastočnom zrušení predchádzajúceho rozsudku (§ 166 Trestného poriadku),
- e) Rozsudku, ktorým sa ukladá súhrnný trest (§ 167 Trestného poriadku).

Nevyhnutným predpokladom samotnej presvedčivosti rozsudku a zároveň jeho výchovného účinku je jeho ***náležité odôvodnenie***. V odôvodnení súd stručne a jasne uvedie:

- a) Ktoré skutočnosti vzal za dokázané, ako aj o ktoré dôkazy svoje skutkové zistenia opiera,
- b) Akými úvahami sa spravoval pri hodnotení vykonaných dôkazov, najmä ak si navzájom odporujú.

Z odôvodnenia musí byť zrejmé aj to:

- a) Ako sa súd vysporiadal s argumentáciou obhajoby,
- b) Prečo nevyhovel návrhom na vykonanie ďalších dôkazov,
- c) Akými právnymi úvahami sa spravoval, keď posudzoval dokázané skutočnosti podľa príslušných ustanovení vo vzťahu k otázke viny a trestu.

Odôvodnenie má ***nezastupiteľný význam z hľadiska možnosti preskúmania*** takého rozsudku v opravnom konaní.

Zjednodušený písomný rozsudok podľa ustanovenia § 172 ods. 2 Trestného poriadku ***neobsahuje odôvodnenie***.

Riadnym opravným prostriedkom proti rozsudku je ***odvolanie*** (§306 a nasl. Trestného poriadku).

Uznesenie

Popri opatrení predstavuje uznesenie *najčastejšiu formu rozhodovania* v trestnom konaní. Uznesením je oprávnený rozhodovať *nie len súd, ale aj OČTK*. Úprava obsahu ako aj proces jeho prijatia je menej formálny ako v prípade rozsudku (§ 176 až 180 Trestného poriadku).

Rozlišujeme najmä:

- a) *Meritórne uznesenia (napr. uznesenie o zastavení trestného konania).*
- b) *Procesné uznesenia (napr. uznesenie a vzatí do väzby).*
- c) *Hybridné uznesenia (napr. uznesenie o začatí trestného stíhania vo veci).*

Uznesenie musí obsahovať:

- a) Označenie orgánu, o ktorého rozhodnutie ide, mená a priezviská osôb, ktoré sa na rozhodnutí zúčastnili,
- b) Dátum a miesto rozhodnutia,
- c) Výrok uznesenia s uvedením zákonných ustanovení, ktoré boli použité, a ak ide o rozhodnutie vo veci samej, aj skutok a jeho právnu kvalifikáciu,
- d) Odôvodnenie, ak zákon neustanovuje niečo iné,
- e) Poučenie o opravnom prostriedku.

Vyhlásiť je potrebné len tie uznesenia, ktoré boli urobené:

- a) Pri úkone vykonávanom za účasti osoby, ktorej sa uznesenie dotýka,
- b) Na hlavnom pojednávaní,
- c) Na verejnom zasadnutí,
- d) Na neverejnom zasadnutí.

Ustanovenie § 178 Trestného poriadku negatívnym spôsobom vymedzuje prípady, kedy *nie je potrebné uznesenie vyhotovovať*. Netreba vyhotovovať uznesenia, ktorými sa upravuje priebeh konania alebo spôsob vykonania dôkazov, alebo ktorými sa nariaďuje alebo pripravuje hlavné pojednávanie alebo zasadnutie súdu. Rovnako netreba vyhotovovať uznesenia, ktoré sú zapísané v plnom znení v zápisnici o úkone okrem prípadu, ak by bolo treba rovnopis takého uznesenia doručovať niektorej osobe. Ak sa má v takom prípade doručiť iba prokurátorovi, možno mu doručiť rovnopis zápisnice. *Osobitosti oznamovania uznesenia* upravuje § 179 Trestného poriadku. Riadnym opravným prostriedkom proti uzneseniu je *st'ážnosť* (§ 185 a nasl. Trestného poriadku).

Príkaz

Príkaz predstavuje osobitnú formu procesného rozhodnutia OČTK a súdu, a to v prípadoch ustanovených zákonom.

Pre príkaz je charakteristické to, že proti nemu **nemožno podať žiadny riadny ani mimoriadny opravný prostriedok**. Uvedené však nevylučuje preskúmanie príkazu v rámci ústavného súdnictva.

Príkaz sa od rozsudku a uznesenia odlišuje najmä tým, že vo všeobecnej rovine **neobsahuje odôvodnenie** okrem výnimky ustanovenej v § 181 ods. 2 Trestného poriadku, podľa ktorej príkaz **obsahuje odôvodnenie** v prípade, **ak to Trestný poriadok výslovne ustanovuje**.

Podľa § 181 ods. 1 Trestného poriadku **príkaz musí obsahovať**:

- a) Označenie orgánu, o ktorého rozhodnutie ide,
- b) Dátum a miesto rozhodnutia,
- c) Výrok príkazu s uvedením zákonných ustanovení, ktoré boli použité,
- d) Skutok s uvedením právnej kvalifikácie trestného činu, ak z povahy veci nevyplýva niečo iné.

Trovy trestného konania

Trovy ***nevyhnutné*** na vykonanie trestného konania, a to vrátane trov vykonávacieho konania ***znáša štát***. Štát ***neznáša vlastné trovy*** obvineného, poškodeného a zúčastnenej osoby, a to vrátane trov, ktoré im vzniknú zvolením obhajcu, respektíve splnomocnenca (§ 553 ods. 1 prvá veta Trestného poriadku).

Od vlastných trov obvineného súvisiacich so zvolením obhajcu je potrebné odlišiť ***trovy*** vzniknuté v súvislosti s ***ustanovením obhajcu***. Odmenu a náhrady ustanoveného obhajcu ***znáša štát***, a to vo výške určenej podľa tarify vyplývajúcej z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška o odmenách a náhradách advokátov“). Prostredníctvom vyhlášky o odmenách a náhradách advokátov sa určuje aj odmena a náhrady zástupcu z radov advokátov ustanoveného poškodenému podľa § 47 ods. 6 Trestného poriadku. Rozdielna je však metodika výpočtu odmeny ustanoveného obhajcu (§ 12 v spojitosti s § 14 vyhlášky o odmenách a náhradách advokátov) a ustanoveného zástupcu poškodeného z radov advokátov (§ 10 v spojitosti s § 13a vyhlášky o odmenách a náhradách advokátov).

Pokiaľ dôjde k právoplatnému uznaniu obžalovaného za vinného, je povinný štátu ***nahradiť***:

- a) ***Trovy spojené s výkonom väzby.***
- b) ***Trovy spojené s výkonom trestu odňatia slobody.***
- c) ***Vyplatenú odmenu a náhradu ustanovenému obhajcovi a ustanovenému zástupcovi z radov advokátov podľa § 47 ods. 6 Trestného poriadku, a to v prípade, ak nemá nárok na bezplatnú obhajobu alebo obhajobu za zníženú náhradu.***
- d) ***Paušálnou sumou ostatné trovy, ktoré znáša štát.***

Ak obvinený, svedok alebo iná osoba, ktorá bola o úkone riadne upovedomená alebo na úkon predvolaná, bezdôvodnou neúčast'ou spôsobí, že úkon sa v prípravnom konaní nemohol vykonať alebo hlavné pojednávanie alebo verejné zasadanie sa muselo odročiť, je povinný uhradiť náklady spojené s opakovaním úkonu alebo s novým hlavným pojednávaním alebo verejným zasadnutím, ako aj náklady, ktoré vznikli osobe, ktorá sa na úkone zúčastnila, ak nemá nárok na náhradu nákladov štátom (tzv. ***zvýšené trovy trestného konania***). O tom musia byť obvinený, svedok a ostatné osoby poučení (§ 554 ods. 1 Trestného poriadku).

Zvýšené trovy trestného konania, ako aj paušálna suma náhrady ostatných trov, ktoré znáša štát vyplýva z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 93/2012 Z.z., ktorou sa ustanovuje paušálna suma trov trestného konania a výška a spôsob úhrady zvýšených trov trestného konania v znení neskorších predpisov.

Ak bol poškodenému **aspoň sčasti priznaný** nárok na náhradu škody, je odsúdený, ktorému bola povinnosť na náhradu škody uložená, povinný nahradiť mu trovy potrebné na účelné uplatnenie jeho nároku v trestnom konaní vrátane trov vzniknutých pribráním splnomocnenca (§ 557 ods. 1 Trestného poriadku). Súd môže podľa okolností prípadu rozhodnúť na návrh poškodeného o tom, že odsúdenému ukladá povinnosť nahradiť poškodenému celé trovy alebo ich časť, ktoré súvisia s účasťou poškodeného v trestnom konaní, a to aj v prípade, ak poškodenému **nebol priznaný** nárok na náhradu škody ani sčasti (§ 557 ods. 2 Trestného poriadku).

O povinnosti na náhradu trov poškodeného a ich sume, ako aj o povinnosti na náhradu trov spojených s výkonom väzby a o povinnosti na náhradu odmeny a hotových výdavkov, ktoré boli uhradené štátom ustanovenému obhajcovi a ustanovenému zástupcovi z radov advokátov podľa § 47 ods. 6 Trestného poriadku, **rozhodne** po právoplatnosti rozsudku **predseda senátu** súdu prvého stupňa alebo ním poverený **súdny úradník** (§ 558 ods. 1 Trestného poriadku).

V súvislosti s **náhradou vlastných trov obvineného** je potrebné dať do pozornosti § 119 ods. 4 druhá veta Trestného poriadku, podľa ktorého **v prípade oslobodenia spod obžaloby** podľa § 285 písm. a), b) alebo c) Trestného poriadku nahradí účelne vynaložené náklady obvinenému štát. Obvinený sa náhrady niektorých vlastných trov trestného konania môže po splnení zákonných podmienok domáhať aj prostredníctvom zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov.

Zoznam použitej literatúry

ČENTÉŠ, J. a kol.: *Trestný poriadok. Veľký komentár*. Bratislava: EUROKÓDEX, 2014. ISBN: 978-80-8155-021-8

ČENTÉŠ, J. a kol.: *Trestný poriadok I. § 1 - 195*. Bratislava: C.H. Beck, 2021. ISBN: 978-80-89603-88-6

ČENTÉŠ, J. a kol.: *Trestný poriadok II. § 196-569*. Bratislava: C.H. Beck, 2021. ISBN: 978-80-89603-88-6

ČENTÉŠ, J. a kol.: *Trestné právo procesné. Všeobecná a osobitná časť*. Šamorín: Heuréka, 2012. ISBN: 80-89122-75-2

ČOPKO, P., ROMŽA, S.: *Obhajoba obvineného v prípravnom konaní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. ISBN: 978-80-7380-706-1

HUSÁR, E. a kol.: *Trestné právo procesné. 3. vydanie*. Bratislava: IURA EDITION, 1999. ISBN: 80-89047-57-2

IVOR, J.-POLÁK, P.-ZÁHORA, J.: *Trestné právo procesné I*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017. ISBN: 978-80-8168-509-5

IVOR, J.-POLÁK, P.-ZÁHORA, J.: *Trestné právo procesné II*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017. ISBN: 978-80-8168-618-4

JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo procesní*. Praha: Linde Praha, 2007. ISBN: 978-80-7201-658-7

KORGO, D. a kol.: *Trestné právo procesné*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN: 978-80-7380-650-7

KURILOVSKÁ, L.: *Základné zásady trestného konania. Účel a základná limitácia*. Šamorín: Heuréka, 2013. ISBN: 978-80-89122-91-2

MUSIL, J., ŠÁMAL, P., KRATOCHVÍL, V.: *Trestní právo procesní. 3. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN: 80-71795-72-8

OLEJ, J. a kol.: *Trestné právo procesné*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2012. ISBN: 978-80-7097-965-5

ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář. 7. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN: 978-80-7400-109-3

ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol.: *Trestní právo procesní. 4. přepracované vydání*. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN: 978-80-7400-496-4

ŠÁMAL, P.: *Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému*. Praha: Codex Bohemia, 1999. ISBN: 80-85963-89-2

Úvod do trestného práva procesného

Vysokoškolská učebnica

Autor: JUDr. Martin Štrkolec, PhD.

Vydavateľ: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach
Vydavateľstvo ŠafárikPress

Rok vydania: 2022

Počet strán: 88

Rozsah: 4,35 AH

Vydanie: prvé

ISBN 978-80-574-0091-2 (e-publikácia)

